

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Методичні рекомендації
до семінарських занять і самостійної роботи
(для здобувачів вищої освіти спеціальності 291
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти)

Електронне видання

Харків – 2024

УДК 339.9(075)
М 58

Рецензенти:

О. В. Кот – доцент кафедри міжнародної економіки та менеджменту Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, кандидат економічних наук, доцент;

К. О. Макаруч – доцент кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, кандидат економічних наук, доцент.

Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Науково-методичної ради Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (протокол № 6 від 19 березня 2024 року)

Міжнародні організації : методичні рекомендації до семінарських занять
М 58 і самостійної роботи (для здобувачів вищої освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти) [Електронне видання] / уклад. Л. О. Чернишова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. – (PDF 68 с.)

Видання містить положення про організацію вивчення навчальної дисципліни, її тематичний план, методичні вказівки до семінарських занять, завдання для самостійної роботи, підсумкове оцінювання знань з дисципліни, рекомендовану літературу.

Видання призначене для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, що навчаються за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

УДК 339.9(075)

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2024
© Чернишова Л.О., уклад., 2024

ЗМІСТ

1. Загальні положення	4
2. Тематичний план навчальної дисципліни	6
3. Методичні вказівки до семінарських занять	11
4. Завдання для самостійної роботи	34
5. Підсумковий тест з дисципліни для самоконтролю	52
6. Перелік питань до екзамену.....	61
7. Методи контролю та критерії оцінювання знань з дисципліни	62
8. Рекомендована література	65

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Метою викладання обов'язкової навчальної дисципліни «Міжнародні організації» є формування у здобувачів системного комплексу теоретичних знань та практичних навичок з аналізу тенденцій, принципів та механізмів функціонування міжнародних організацій в умовах трансформації сучасного геопростору та формування нового світового порядку.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є особливості створення, функціонування та перспективи розвитку міжнародних організацій.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні організації» є:

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті;

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

- формування наступних фахових компетентностей:

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій;

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному;

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті та місця в них України;

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем;

СК11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.

Відповідно до освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти мають досягти наступних програмних результатів навчання за дисципліною:

РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародними акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці;

PH04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень;

PH06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях;

PH10. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій;

PH17. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

Методика вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні організації» базується на поєднанні лекцій, семінарських занять та самостійної роботи студентів.

Семінарські заняття є однією з форм навчальних занять, при якій викладач організовує дискусію здобувачів вищої освіти навколо певної проблеми на основі самостійного вивчення рекомендованої літератури. Логічна структура планів семінарських занять охоплює широке коло проблем і побудована таким чином, щоб сприйняття основного понятійного апарату, принципів та особливостей функціонування міжнародних організацій було максимально ефективним.

Підготовка до семінарських занять сприяє поглибленню знань здобувачів вищої освіти, розвитку їх творчості та інтелекту.

Самостійна робота є однією із складових навчального процесу і основним засобом оволодіння здобувачами вищої освіти навчальним матеріалом у вільний від занять час.

Одним із видів самостійної роботи є опрацювання матеріалів лекцій та рекомендованої літератури за кожною темою. Якщо з певних причин лекція пропущена, її необхідно опрацювати самостійно.

Іншими видами самостійної роботи є: підготовка до семінарських занять, самостійне вивчення окремих питань дисципліни, вирішення тестових, ситуаційних завдань.

Викладач систематично контролює самостійну роботу здобувачів вищої освіти: перевіряє виконання завдань, оцінює виступи студентів на семінарських заняттях з питань, які винесені на самостійне опрацювання.

Виконання завдань, винесених на самостійне опрацювання, є обов'язковим для здобувачів вищої освіти.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Міжнародні організації в системі міжнародних відносин

Система принципів, інституційно-правових структур, інструментів та методів управління МЄВ. Причини виникнення і місце міжнародних організацій в системі регулювання міжнародних економічних відносин.

Історія виникнення та етапи розвитку міжнародних організацій. Сутність сучасної міжнародної організації.

Проблеми класифікації міжнародних організацій. Базові критерії типологізації міжнародних організацій: членство держав, географічне охоплення, компетенція. Функції міжнародних організацій. Синтезовані (змішані) класифікації міжнародних організацій.

Тема 2. Механізм функціонування міжнародних організацій

Міжнародно-правові системи в регулюванні міжнародних відносин та їх взаємодія з національними правовими системами. Право міжнародної організації та його джерела. Правові норми, пов'язані з діяльністю міжнародних організацій: внутрішнє, зовнішнє право. Принципи перерозподілу повноважень між організаціями та їх членами. Побудова міжнародних організацій на принципі суверенної рівності держав-членів. Поняття та особливості наднаціональної міжнародної організації.

Термін «рішення міжнародної організації» та його визначення. Класифікація рішень міжнародних організацій за критеріями юридичної сили, адресату, географічної спрямованості, методом їх прийняття і сферою питань, до яких належить рішення. Основні етапи процедури прийняття рішень. Процедура прийняття рішення та її характеристика. Методи прийняття рішень, що застосовуються у практиці діяльності міжнародних організацій, та їх види (одностайний, мажоритарний (за більшістю голосів), консенсусний, метод «зважених» голосів). Технічний прийом прийняття рішення як техніка реалізації методу. Спеціальні технічні процедури прийняття рішень (акламація, голосування, консенсус).

Міжнародні службовці у міжнародних організаціях. Статус міжнародного службовця та основні ознаки, що його визначають. Інститут постійних представництв при міжнародних організаціях. Визначення постійного представництва країни відповідно до Віденської Конвенції про представництво держав у їхніх відносинах

з міжнародними організаціями універсального характеру (1975 р.). Функції та повноваження постійних представництв.

Тема 3. Міждержавні організації загальної компетенції

Сутність, види та функції міждержавних організацій. Способи та процедури утворення міждержавних організацій. Основні типи органів у структурі міждержавних організацій, що забезпечують їх функціонування. Порівняння організаційних структур різних організацій.

Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) та її діяльність. Характеристика органів ОЕСР. Консультативні групи держав («Група Семи», «Група Десяти» та ін.).

Тема 4. Організація Об'єднаних Націй (ООН) та міжнародне співробітництво

ООН як головний світовий центр координації зусиль з розвитку міжнародного співробітництва. Історія створення, цілі та принципи діяльності ООН. Порядок вступу до ООН згідно зі Статутом. Формування бюджету та програм ООН. Проблеми в діяльності ООН та основні напрями її реформування.

Принципова схема структури ООН. Головні органи ООН, принципи їх функціонування, повноваження та компетенція.

Регіональні економічні комісії ООН у системі координації МЄВ. Програми і робочі органи ООН. Спеціалізовані установи ООН. Автономні організації, що виступають під егідою ООН.

Тема 5. Міжнародні неурядові організації в сучасному світі

Сутність і види міжнародних неурядових економічних організацій. Організаційні структури та форми діяльності. Правова основа механізму взаємодії неурядових та міжурядових організацій.

Європейське товариство з вивчення громадської думки та маркетингових досліджень. Міжнародна асоціація економічних наук. Міжнародний кооперативний альянс. Європейський діловий конгрес. Римський клуб. Дакарський клуб.

Тема 6. Міждержавні організації з регулювання відносин у виробничій сфері

Організації системи ООН (ЮНІДО й МАГАТЕ), системи ОЕСР (МЕА й АЯЕ), а також самостійний науково-дослідний центр – ЦЕРН.

Організації системи ООН – Продовольча й сільськогосподарська організація (ФАО), Світова продовольча програма (СПП),

Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку (МФСР), Світова продовольча рада (СПР).

Міжнародна морська організація (ІМО), міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), Світовий поштовий союз (СПС), Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ). Регіональні галузеві організації – Європейська конференція міністрів транспорту (ЄКМТ), Європейська конференція цивільної авіації (ЄКАК), Європейська організація з безпеки повітряної навігації (ЄВРОКОНТРОЛ).

Тема 7. Міжнародні організації з регулювання світової торгівлі

Система міжнародних організацій, пов'язаних з організацією та регулюванням міжнародної торгівлі: міжнародні, глобально-універсальні, галузеві. Генеральна асоціація з тарифів та торгівлі (ГАТТ): історія створення, зміст і структура статей.

Угода про створення СОТ. Умови щодо членства країн у СОТ, принципи діяльності, організаційна структура. Процес приєднання до системи СОТ.

Загальна характеристика основних глобально-універсальних торговельних організацій. Міжнародні галузеві організації та особливості їх діяльності. Загальна характеристика міжнародних товарних організацій. Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК): історія створення, цілі, організаційна структура та фонди міжнародного розвитку.

Тема 8. Міжнародні валютно-кредитні організації

Загальна характеристика ключових Бреттон-Вудських інститутів та регіональних банківських установ. МВФ: історія виникнення, цілі та функції. Організаційна і фінансова структура МВФ. Напрями діяльності і умови надання кредитів. Проблеми в діяльності МВФ.

Загальна характеристика організацій групи Світового банку. МБРР: загальна характеристика, цілі створення, організаційна структура. Напрями діяльності, кредити, джерела фінансових ресурсів МБРР. Джерела формування і напрями використання прибутку банку.

Регіональні банки розвитку та механізм їх функціонування. Загальна характеристика регіональних банків розвитку Європейського, Американського, Азійського, Африканського та Арабського регіонів.

Організації з регулювання міжнародних розрахунків та зовнішньої заборгованості. Банк міжнародних розрахунків (БМР): мета створення, організаційна структура, функції, напрями діяльності. Характеристика Паризького і Лондонського клубу кредиторів з регулювання державної і приватної зовнішньої заборгованості.

Тема 9. НАТО – міжнародна організація у сфері безпеки

Передумови створення організації Північноатлантичного договору (НАТО). Цілі, принципи та завдання створення організації. Організаційна структура установи. Найменування та сутність миротворчих та воєнних операцій під егідою НАТО.

Тема 10. Міжнародні організації з регулювання в соціальній сфері

Міжнародна організація праці (МОП), Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки й культури (ЮНЕСКО), Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), Фонд ООН у галузі народонаселення (ЮНФПА), Центр ООН з населених пунктів (ХАБІТАТ), Фонд ООН для допомоги дітям (ЮНІСЕФ), Фонд розвитку для жінок (ЮНІФЕМ), Світова туристська організація (СТО).

Тема 11. Регіональні інтеграційні угруповання

Хронологія і цілі створення Європейського Союзу (ЄС). Основні органи ЄС та їх характеристика. Європейська асоціація вільної торгівлі: мета, організаційна структура та діяльність. Інші інтеграційні об'єднання Європи (ЄЕП, ЦЄІ). Міждержавні організації країн Східної Європи. Рада держав Балтійського моря. Співдружність Незалежних держав (СНД): історія створення, цілі, організаційна структура та принципи діяльності. Євразійське економічне співтовариство. Організація Чорноморського економічного співробітництва: історія створення, цілі та основні органи.

Історія, мета створення, склад, механізм функціонування та діяльність міждержавних організацій регіонів: Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), Азійсько-тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС), Митного та економічного союзу Центральної Африки (МЕСЦА), Спільного ринку Східної і Південної Африки (СРСПА).

Північно-Американська зона вільної торгівлі (НАФТА): угоди про створення, механізм функціонування. Історія, мета створення, склад та діяльність міждержавних організацій латиноамериканського регіону: Південний спільний ринок (МЕРКОСУР), Латиноамериканська асоціація інтеграції (ЛАІ), Карибське співтовариство і Карибський спільний ринок (КАРІКОМ).

Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК): історія створення, цілі, організаційна структура та фонди міжнародного розвитку. Історія, мета створення, склад та діяльність міждержавних організацій регіону: Ліга арабських держав, або Арабська ліга, – ЛАД, Рада арабської економічної єдності – РАЕС.

Тема 12. Участь України в міжнародних організаціях

Співпраця України з міжнародними організаціями глобального типу. Участь України в ООН. Діяльність організацій та установ ООН в Україні. Україна і міжнародні організації з регулювання світової торгівлі. Процес приєднання України до СОТ. Проблеми адаптації економіки та законодавства України до вимог СОТ. Пріоритетні напрями взаємодії України з міжнародними валютно-кредитними організаціями. Україна в МВФ: економічна співпраця. Програми діяльності МБРР в Україні. Україна та ЄБРР: реалії та перспективи.

Україна та ЄС: етапи приєднання та стратегія розвитку співробітництва. Співробітництво з міждержавними організаціями: ЦЕІ, ОЧЕС, ГУАМ, СНД, РДБМ, ЄврАзЕС.

Таблиця 1 – Структура навчальної дисципліни

Назви тем навчальної дисципліни	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		лекції	семінари	самостійна робота
1	2	3	4	5
Тема 1. Міжнародні організації в системі міжнародних відносин	9	2	2	5
Тема 2. Механізм функціонування міжнародних організацій	14	4	4	6
Тема 3. Міждержавні організації загальної компетенції	9	2	2	5
Тема 4. Організація Об'єднаних Націй (ООН) та міжнародне співробітництво	10	2	2	6
Тема 5. Міжнародні неурядові організації в сучасному світі	9	2	2	5
Тема 6. Міждержавні організації з регулювання відносин у виробничій сфері	10	2	2	6
Тема 7. Міжнародні організації з регулювання світової торгівлі	10	2	2	6
Тема 8. Міжнародні валютно-кредитні організації	10	2	2	6
Тема 9. НАТО – міжнародна організація у сфері безпеки	10	2	2	6
Тема 10. Міжнародні організації з регулювання в соціальній сфері	9	2	2	5
Тема 11. Регіональні інтеграційні угруповання	10	2	2	6
Тема 12. Участь України в міжнародних організаціях	10	2	2	6
Усього годин	120	26	26	68

3. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1

Міжнародні організації в системі міжнародних відносин

Семінарське заняття 1

Навчальна мета заняття: сформувати цілісне уявлення про причини, історію виникнення та типи міжнародних організацій в системі міжнародних відносин.

Навчальні завдання:

- визначити причини виникнення та місце міжнародних організацій в системі регулювання міжнародних відносин;
- вивчити історію виникнення та етапи розвитку міжнародних організацій;
- з'ясувати сутність сучасних міжнародних організацій;
- проаналізувати базові критерії типізації міжнародних організацій та їх функції.

Плани семінарського заняття / питання для обговорення:

1. Причини виникнення і місце міжнародних організацій в системі регулювання міжнародних відносин.
2. Історія виникнення та сутність поняття «міжнародна організація».
3. Типізація сучасних міжнародних організацій.

Ключові поняття

Механізм регулювання міжнародних відносин (МВ) – це певна система принципів, інституційно-правових структур, інструментів та методів управління, що регламентують і забезпечують реалізацію міжнародного співробітництва.

Національний рівень механізму регулювання МВ – це система дій держави (уряду), спрямована на регулювання зовнішніх відносин, що використовує певні елементи.

Принципи управління – це фундаментальні правила, що характеризують певну «ідеологію» підходу до міжнародних відносин.

Інституційно-правові структури – це сукупність міжнародних та національних норм, правил, звичаїв та угод, що регламентують здійснення співробітництва.

Інструменти та методи управління – це сукупність конкретних заходів впливу на окремі процеси.

Міжнародний рівень регулювання МВ – це здійснення погодженої координації діяльності між різнонаціональними суб'єктами МВ.

Координація політичних дій – це процес погодження певних параметрів національних політик суб'єктів МВ з метою регулятивного впливу на світогосподарські, регіональні чи функціональні зв'язки.

Координація політичних дій двостороння (білатеральна) – погодження національних політик шляхом угод та домовленості між двома суб'єктами МВ, що досягаються безпосередніми переговорами між партнерами.

Координація політичних дій багатостороння – погодження різних аспектів міжнародної діяльності щонайменше трьома суб'єктами з різних країн.

Координація політичних дій дискретна – узгодження, яке досягається шляхом вжиття так званих дискретних (разових, окремих) заходів для досягнення спільної мети без створення спеціальних постійно діючих інститутів.

Координація політичних дій інституціональна – погодження дій держав на підставі певного міжнародного інституту, тобто з використанням вже встановлених законів, правил, норм, звичаїв і практики, організаційних структур.

Міжнародна організація — це стабільний інститут багатосторонніх міжнародних відносин, який створюється різнонаціональними сторонами і має погоджені учасниками цілі, компетенцію, свої постійні органи, а також інші специфічні політико-організаційні норми.

Міжнародна конференція – тимчасовий міжнародний інститут з власними правилами процедури і тимчасовими організаційними структурами, діяльність якого не регулюється міжнародно-правовими нормами через відсутність міжнародної правосуб'єктності.

Міжнародна комісія (комітет) – міжнародний інститут, що створюється зазвичай на основі міжнародної угоди, має постійний характер і певні механізми для її забезпечення.

Джерела: [1-7, 14-15].

Тема 2

Механізм функціонування міжнародних організацій

Семінарське заняття 2

Навчальна мета заняття: сформувати систему знань про основи права та організаційно-функціональну структуру міжнародних організацій.

Навчальні завдання:

– розглянути правові норми, пов'язані з діяльністю міжнародних організацій: внутрішнє, зовнішнє право;

- визначити принципи перерозподілу повноважень між організаціями та їх членами;
- вивчити організаційно-функціональну структуру міжнародних організацій;
- вивчити особливості побудови міжнародних організацій на принципі суверенної рівності держав-членів.

Плани семінарського заняття / питання для обговорення:

1. Основи права міжнародних організацій.
2. Принципи перерозподілу повноважень між організаціями та їх членами.
3. Організаційно-функціональна структура міжнародних організацій.

Ключові поняття

Міжнародне право – це сукупність принципів і норм, що регулюють відносини між його суб'єктами.

Норми міжнародного права окреслюють «межі дозволеного» в міжнародних відносинах, встановлюють своєрідні правила поведінки для суб'єктів, в тому числі для міжнародних організацій.

Міжнародні звичаї – це норми, що складаються внаслідок довгострокової практики міжнародних відносин.

Міжнародні кодекси поведінки – зведення, системи норм, що визначають дії суб'єктів міжнародних відносин у тій чи іншій сфері.

Принципи міжнародного права – норми, що мають обов'язковий характер для всіх учасників міжнародних організацій.

Право міжнародної організації – органічно взаємопов'язаний комплекс правових принципів і норм, які забезпечують існування та діяльність організації.

«Внутрішнє право» («власне право») – норми, які регламентують діяльність самих міжнародних організацій, визначають характер функцій та правовий стан різних категорій персоналу, регулюють порядок вирішення майнових, фінансових та інших питань.

«Зовнішнє право» – норми, які фіксують місце міжнародної організації в загальній системі міжнародних відносин: правовий інструмент, за допомогою якого міжнародна організація забезпечує свій статус у конкретних умовах її місцез перебування, зв'язки з державами та іншими міжнародними і національними організаціями.

Головна ціль (мета) міжнародної організації визначає, для чого її засновники вирішили згуртуватися.

Компетенція організації – це об'єкт, сфера предметної діяльності, коло проблем, якими вона буде займатись.

Джерела: [1-7, 10, 15, 16].

Семінарське заняття 3

Навчальна мета заняття: сформувати систему знань про методи та процедури прийняття рішень у міжнародних організаціях, правовий статус міжнародних службовців й інститут постійних представництв країн при міжнародних організаціях.

Навчальні завдання:

- з'ясувати визначення терміна «рішення міжнародної організації»;
- провести класифікацію рішень міжнародних організацій;
- схарактеризувати основні етапи процедури прийняття рішень, що застосовуються у практиці діяльності міжнародних організацій;
- виявити методи прийняття рішень та їх види (одностайний, мажоритарний, консенсусний, метод «зважених» голосів);
- розглянути технічні прийоми прийняття рішення (акламація, голосування, консенсус);
- визначити статус міжнародного службовця та його основні ознаки;
- схарактеризувати інститут постійних представництв та постійних представників держав при міжнародних організаціях.

Плани семінарського заняття / питання для обговорення:

1. Методи і правові форми прийняття рішень у міжнародних організаціях.
2. Процедури і технічні прийоми прийняття рішень у міжнародних організаціях.
3. Роль і правовий статус міжнародних службовців у міжнародних організаціях.
4. Інститут постійних представництв країн при міжнародних організаціях.

Ключові поняття

Метод прийняття рішення – це принцип, покладений в основу відповідної процедури, або спосіб.

Одностайність — це позитивне голосування всіх без винятку за запропоноване рішення.

Абсолютна одностайність – позитивне голосування всіх членів міжнародної організації. При цьому рішення не може бути прийняте, якщо один з членів організації був відсутній або утримався від голосування.

Відносна одностайність – позитивне голосування членів міжнародної організації, за якого голоси тих, хто утримався, не беруться до уваги під час визначення результатів голосування (рішення можна прийняти одностайно навіть голосами меншості).

«Кваліфікована» одностайність (одностайність великих держав) – діючий у Раді Безпеки ООН принцип голосування, який передбачає одностайність не всіх членів Ради, а тільки її постійних членів – Росії, США, Франції, Великої Британії та Китаю.

Одностайність зацікавлених сторін – позитивне голосування тільки зацікавлених сторін, тобто тих, кого це питання безпосередньо стосується.

Мажоритарний метод прийняття рішень – прийняття рішень за більшістю голосів.

Абсолютна (проста) більшість – прийняття рішень абсолютною більшістю в 50 % голосів плюс один голос від загальної кількості членів організації, або 50 % голосів плюс один голос від загальної кількості присутніх, які беруть участь у голосуванні.

«Кваліфікована» більшість – прийняття рішень визначеною статутом організації кваліфікованою більшістю голосів (2/3).

Консенсусний метод прийняття рішень – це метод розробки і прийняття рішень, коли не виникає заперечень з боку жодного члена організації проти прийняття конкретного акта або документа.

«Зважене» голосування – метод прийняття рішень, за якого члени організації мають неоднакову кількість голосів залежно від зазначених у статуті показників (критеріїв): участь у фінансуванні організації, економічний потенціал, обсяг зовнішньої торгівлі тощо.

Технічний прийом прийняття рішення – це техніка реалізації методу за допомогою різних технічних прийомів.

Акламація – прийняття або відхилення рішення без голосування, на основі реакції учасників (вигуків, реплік та ін.).

Просте таємне голосування, засноване на використанні анонімних анкет, дозволяє повністю зберегти в таємниці позицію члена організації з даного питання, в результаті якого також не фіксується, якому члену організації належить «за» чи «проти».

Просте відкрите голосування підняттям рук або вставанням застосовується за вирішення будь-яких питань, якщо статутом не встановлено інше або жоден з представників держав-членів не вимагає поіменного голосування.

Поіменне голосування, як правило, провадиться в таких випадках: для вирішення спірних питань; для вирішення питань, що мають принциповий характер; для здійснення морального тиску на іншу сторону.

Листовне голосування передбачає отримання письмових відповідей на попередньо розіслані листи-анкети. Цим прийомом, як

правило, користуються недержавні організації та невеликі організації країн, що розвиваються.

Консенсус як технічний прийом прийняття рішень складається з таких дій: зачитується вголос погоджений текст документа, констатується відсутність заперечень, рішення оголошується прийнятим.

Міжнародний службовець – це особа, якій представниками кількох держав або органом, що діє від їхнього імені, доручено на підставі міжнародної угоди і під контролем цих держав або цього органу здійснювати постійно і за особливими юридичними правилами певні функції у спільних інтересах усіх даних держав.

Постійне представництво країни визначається як місія постійного характеру, що направляється для того, щоб представляти її при цій організації.

Джерела: [1-7, 10, 15, 16].

Тема 3

Міждержавні організації загальної компетенції

Семінарське заняття 4

Навчальна мета заняття: сформувати систему знань про міждержавні організації загальної компетенції.

Навчальні завдання:

– розглянути сутність, види, функції та основні типи органів у структурі міждержавних організацій;

– визначити особливості діяльності міждержавних економічних організацій загальної компетенції.

Плани семінарського заняття / питання для обговорення:

1. Сутність, види, функції та основні типи органів у структурі міждержавних організацій.

2. Міждержавні економічні організації загальної компетенції.

Ключові поняття

Сутність міждержавних (міжурядових) організацій (МДО) визначається офіційною участю (членством) в їхній діяльності держав та урядів, важливістю практичних проблем, які не можуть бути розв'язані зусиллями однієї країни, а також ефективним об'єднанням потенціалів зацікавлених сторін.

Основною функцією будь-якої міждержавної організації є пошук та виявлення сфери спільних інтересів країн-членів, а також досягнення їхньої згоди щодо спільних завдань і дій.

Спеціальні функції розкривають сутність, форми роботи, особливості діяльності та пріоритетні завдання міждержавних організацій.

Датою створення організації вважається при першому способі створення – дата, коли її установчий документ набирає чинності, при другому способі створення – установча резолюція набирає чинності з моменту її прийняття.

Фінансові кошти міждержавних організацій складаються переважно з внесків держав-членів і витрачаються на спільні потреби.

Організаційна структура створюється на основі установчого документа організації і наділяється відповідною компетенцією, повноваженнями і функціями.

Залежно від принципу формування і повноважень органи міждержавних організацій поділяються на ті, що мають представницький характер, та ті, що не мають представницького характеру, тобто створюються для виконання адміністративних функцій, та правові органи.

Консультативні групи держав – це об'єднання держав для вирішення нагальних проблем розвитку.

Джерела: [1-7, 15].

Тема 4

Організація Об'єднаних Націй (ООН) та міжнародне співробітництво

Семінарське заняття 5

Навчальна мета заняття: сформувати систему знань про Організацію Об'єднаних Націй та її роль у регулюванні міжнародних відносин.

Навчальні завдання:

- усвідомити сучасну роль ООН у системі регулювання міжнародних відносин;
- засвоїти історію створення, цілі та принципи діяльності ООН;
- з'ясувати умови членства в організації;
- визначити правила формування і використання регулярного бюджету ООН;
- вивчити сучасні проблеми ООН;
- визначити організаційну структуру ООН, повноваження і компетенцію її головних органів;
- окреслити місце і сферу діяльності робочих органів та програм в системі ООН;
- схарактеризувати спеціалізовані та автономні установи, пов'язані з ООН.

Плани семінарського заняття / питання для обговорення:

1. Історія створення, цілі та принципи діяльності, членство в ООН.
2. Організаційна структура ООН: головні органи, принципи їх функціонування, повноваження та компетенція.
3. Допоміжні органи ООН, їх призначення та напрями діяльності.
4. Міжнародні організації в боротьбі з незаконним бізнесом.

Ключові поняття

Автономні організації ООН – міжнародні організації системи ООН, які структурно належать до ЕКОСОП, але пов'язані з ООН не через цей орган як спеціалізовані установи, а іншим шляхом, а саме: угодами безпосередньо з Генеральною Асамблеєю ООН (МАГАТЕ, ВОТ) або угодами між органами та іншими організаціями ООН (МТЦ, СОТ).

Генеральна Асамблея ООН – головний політичний орган ООН.

Економічна комісія для Африки (ЕКА) – регіональний орган ЕКОСОП.

Економічна комісія для Латинської Америки і Карибського басейну (ЕКЛАК) – регіональний орган ЕКОСОП.

Економічна і соціальна комісія для Азії і Тихого океану – регіональний орган ЕКОСОП.

Економічна і соціальна комісія для Західної Азії (ЕСКЗА) – регіональний орган ЕКОСОП.

Економічна і соціальна рада ООН (ЕКОСОП ООН) – головний орган ООН з координації економічної діяльності ООН та спеціалізованих установ, пов'язаних з цією організацією.

Європейська економічна комісія ООН (ЄЕК) – регіональний орган ЕКОСОП.

Міжнародний суд ООН – головний судовий орган ООН, до юрисдикції якого входять питання, що передаються йому державами, і питання, передбачені Статутом ООН і чинними договорами та конвенціями.

Організація Об'єднаних Націй (ООН) – організація глобального масштабу (об'єднує 189 країн світу), головний світовий центр координації зусиль з підтримання миру, зміцнення безпеки, розвитку міжнародного співробітництва.

Рада Безпеки ООН – головний орган ООН, відповідальний за підтримання міжнародного миру і безпеки.

Рада з опіки ООН – головний орган ООН, на який було покладено завдання зі спостереження за управлінням підопічними територіями (територіями, що були колишніми колоніями).

Регіональні економічні комісії ЕКОСОП ООН – органи, які мають на меті сприяння економічному й соціальному співробітництву країн певного регіону. Всього існує 5 регіональних комісій: ЄЕК, ЕСКАТО, ЕКЛАК, ЕСКЗА, ЕКА.

Регулярний (основний) бюджет ООН – основний фінансовий фонд організації, який формується переважно з внесків країн-членів, що сплачуються країнами відповідно до спеціальної шкали внесків, і витрачається на політичну діяльність, міжнародне правосуддя і право, міжнародне співробітництво з метою розвитку, інформацію, захист прав людини і гуманітарну діяльність.

Секретаріат ООН – головний адміністративний орган ООН, який обслуговує інші органи, виконує програми і втілює в життя політику, розроблену ними.

Сесія Генеральної Асамблеї ООН – вищий орган ООН, зібрання представників усіх країн-членів.

Спеціалізовані установи ООН – група установ, підпорядкована безпосередньо ЕКОСОП і пов'язана з ООН через ЕКОСОП спеціальними угодами. Кожна спеціалізована установа являє собою спеціалізовану (галузеву) міжнародну організацію.

Завдання. Скласти перелік міжнародних організацій, пов'язаних з ООН, відомих вам з різних джерел, заповнивши наступну таблицю.

Таблиця – Спеціалізовані установи ООН

Назва	Рік утворення	Країни-члени	Цілі та напрями діяльності, організаційна структура
.....	.....	.....	.....

Джерела: [1-7, 13, 14, 15].

Тема 5

Міжнародні неурядові організації в сучасному світі

Семінарське заняття 6

Навчальна мета заняття: сформувати систему знань про міжнародні неурядові організації в сучасному світі.

Навчальні завдання:

- засвоїти сутність, правовий статус міжнародних неурядових організацій;
- з'ясувати види та організаційні структури міжнародних неурядових організацій;
- визначити особливості діяльності основних міжнародних неурядових організацій.

Плани семінарського заняття / питання для обговорення:

1. Сутність, правовий статус, види та організаційні структури міжнародних неурядових організацій.

2. Особливості діяльності основних міжнародних неурядових організацій.

Ключові поняття

Міжнародна неурядова організація – організаційно оформлене за спільними або близькими соціальними, політичними, економічними, ідейними, професійними та іншими інтересами об'єднання приватних осіб та/або національних організацій з різних країн, створене не на основі міжурядової угоди.

Видання інформаційно-аналітичних матеріалів – форма роботи неурядових організацій, яка пов'язана не тільки з проведенням дослідної роботи, а й регулярним виданням журналів, брошур, статистичних довідників, газет.

Міжнародна неурядова організація галузева – організація, що створюється для функціонування в певній галузі економіки й об'єднує членів саме цієї галузі з різних країн світу чи регіону.

Міжнародна неурядова організація громадська – організація, що об'єднує громадські організації з різних країн з метою представлення і захисту спільних інтересів, розв'язання певних проблем.

Міжнародна неурядова організація загальноекономічна – організація, членами якої є представники різних галузей економіки з різних країн світу.

Міжнародна неурядова організація кооперативна – міжнародна організація, що об'єднує кооперативні підприємства (організації) різних країн для захисту і представництва їх інтересів, розв'язання спільних проблем.

Організація заходів – форма діяльності міжнародних організацій, що полягає в підготовці і проведенні форумів (конгресів, конференцій, семінарів тощо), на яких обговорюються актуальні проблеми міжнародних відносин, виявляється ставлення до них національних організацій та окремих учасників. Уряди також використовують такі зустрічі для висловлення своєї позиції з певного питання у привітаннях (посланнях) глав держав і урядів.

Організація навчання і курсів підвищення кваліфікації – форм діяльності неурядових організацій, спрямована на поширення певних знань серед населення країн.

Прийняття постанов – форма діяльності міжнародних організацій, що полягає в розробці і прийнятті різних документів (постанов, проєктів, хартій, декларацій), які мають рекомендаційний

характер, а в подальшому можуть використовуватись також і міжурядовими організаціями або урядами країн для підготовки відповідних документів.

Проведення дослідної роботи – форма діяльності неурядових організацій, що полягає в реалізації інформаційної та консультативної функцій організацій, а саме: збиранні інформації з економічних проблем та їх опрацюванні, підготовці доповідей, розробці рекомендацій, виданні і розповсюдженні інформаційних бюлетенів, оглядів, інших матеріалів.

Участь у заходах, що їх організують міжурядові організації, – форма діяльності неурядових організацій, що полягає в участі в міжнародних форумах, що проводяться міжурядовими організаціями, в реалізації спільних проектів, залученні висококваліфікованих спеціалістів і експертів неурядових об'єднань до роботи в міжурядових організаціях, наданні інформації тощо.

Завдання. Скласти перелік міжнародних неурядових організацій, відомих вам з різних джерел, заповнивши наступну таблицю.

Таблиця – Міжнародні неурядові організації

Назва організації	Порядок створення	Членство в організації	Сфера діяльності	Форми діяльності	Основні органи
...	...	...	...	...	...

Джерела: [1-7, 10, 15].

Тема 6

Міждержавні організації з регулювання відносин у виробничій сфері

Семінарське заняття 7

Навчальна мета заняття: сформувати систему знань про міжнародні організації з регулювання відносин у виробничій сфері.

Навчальні завдання:

- вивчити особливості організацій з регулювання в галузі промисловості й енергетики;
- ознайомитись із організаціями з регулювання в галузі сільського господарства й продовольства;
- дослідити організації з регулювання в галузі транспорту й зв'язку.

Плани семінарського заняття / питання для обговорення:

1. Організації з регулювання в галузі промисловості й енергетики.
2. Організації з регулювання в галузі сільського господарства й продовольства.
3. Організації з регулювання в галузі транспорту й зв'язку.

Ключові поняття

Організація з промислового розвитку – ЮНІДО (United Nations Industrial Development Organization – UNIDO) була заснована рішенням Генеральної Асамблеї ООН в 1967 році; з 1985 року має статус спеціального закладу ООН. Підпорядкована ЕКОСОП, свою діяльність узгоджує з ПРООН.

Головна мета ЮНІДО – координація зусиль ООН у сприянні промислового розвитку й співробітництва в цій галузі на глобальному, регіональному й національному рівнях.

Міжнародна агенція з атомної енергії МАГАТЕ (International Atomic Energy Agency – IAEA) заснована в 1956 році, є автономною організацією в системі ООН.

Агенція з ядерної енергії – АЯЕ (Nuclear Energy Agency – NEA) входить до системи ОЕСР, заснована в 1958 році. Спочатку мала назву Європейської агенції з ядерної енергії; в 1972 році з регіональної організації перетворилась на глобальну.

Міжнародна енергетична агенція – МЕА (International Energy Agency – IEA) є автономним органом ОЕСР. Заснована в 1974 році як засіб подолання енергетичної кризи, що вибухнула на початку 70-х років. На відміну від АЯЕ, Міжнародна енергетична агенція поширює увагу на всі види енергетики, а не тільки на атомну.

Європейська організація ядерних досліджень – ЦЕРН (European Organization for Nuclear Research – CERN) утворена в 1954 році. Це – науково-дослідна організація, яка тісно пов'язана з розвитком атомної енергетики.

Продовольча й сільськогосподарська організація ФАО (Food and Agricultural Organization – FAO) – це один з найстаріших спеціалізованих закладів ООН, вона була заснована ще в 1945 році.

Світова продовольча програма – СПП (World Food Programs – WFP) – ця програма є організаційним елементом системи ООН. Вона була заснована в 1962 році як центральна міжнародна організація з розподілу продовольчої допомоги.

Міжнародна морська організація – ІМО (International Maritime Organization – IMO) заснована в 1958 році. Є спеціалізованим органом ООН.

Міжнародна організація цивільної авіації – ІКАО (International Civil Aviation Organization – ICAO) утворена в 1947 р., є спеціалізованим закладом системи ООН.

Європейська конференція цивільної авіації – ЄКАК (European Civil Aviation Conference – ECAC) утворена в 1954 р. для координації функціонування повітряного транспорту в Європі.

Європейська організація з безпеки повітряної навігації – ЄВРОКОНТРОЛ (European Organization for the Safety of Air Navigation – EUROCONTROL) утворена в 1963 році. Підтримує координаційні зв'язки з ЄКАК.

Світовий поштовий союз – СПС (Universal Postal Union – UPU) – це одна з найстаріших міжнародних організацій; заснований у 1874 році.

Міжнародний союз електрозв'язку – МСЕ (International Telecommunication Union – ITU) було засновано в 1865 р. (під назвою Міжнародний телеграфний союз). Свою теперішню назву МСЕ отримав у 1934 році.

Джерела: [1-7, 15, 16].

Тема 7

Міжнародні організації з регулювання світової торгівлі

Семінарське заняття 8

Навчальна мета заняття: сформувати систему знань про міжнародні організації з регулювання світової торгівлі.

Навчальні завдання:

- ознайомитись з системою міжнародних організацій, пов'язаних з регулюванням світової торгівлі;
- визначити цілі, функції, принципи діяльності та організаційну структуру Світової організації торгівлі (СОТ);
- надати характеристику основних глобально-універсальних торговельних організацій;
- з'ясувати особливості діяльності міжнародних галузевих організацій.

Плани семінарського заняття / питання для обговорення:

1. Система міжнародних організацій, пов'язаних з регулюванням світової торгівлі.
2. Світова організація торгівлі (СОТ): цілі, функції, принципи діяльності та організаційна структура.
3. Загальна характеристика основних глобально-універсальних торговельних організацій.
4. Міжнародні галузеві організації та особливості їх діяльності.

Ключові поняття

Регіональні організації торговельного спрямування – всі регіональні економічні угруповання, оскільки спільною рисою цих наддержавних організацій є інституціональне закріплення вже існуючого (або бажаного) ступеня розвитку інтеграції, зокрема торговельної через зону преференційної торгівлі, зону вільної торгівлі і митний союз.

Глобально-універсальні торговельні організації – включають ті, що географічно і за характером діяльності в сфері торгівлі тяжіють до глобальних (всесвітніх) та універсальних (загальної компетенції) організацій.

Галузеві організації – включають як міжурядові, так і неурядові організації, що регулюють окремі галузі світової торгівлі.

Міжнародні товарні організації – забезпечують взаємодію між країнами-експортерами та імпортерами в розв'язанні комплексу питань, пов'язаних з виробництвом, споживанням і торгівлею сировиною шляхом спостереження за реалізацією міжнародних товарних угод, вивчення стану світових товарних ринків, розробки рекомендацій урядами країн-учасниць.

Міждержавні організації країн-виробників, країн-експортерів і країн-імпортерів сировини – їх метою є посилення національного контролю над природними ресурсами і стабілізація цін на ринках сировинних товарів.

Міжнародні організації зі стандартизації та сертифікації – організації, сферою компетенції яких є розробка міжнародних стандартів і сертифікація продукції у різних галузях, консультативна та інформаційна діяльність.

Світова організація торгівлі (СОТ) – центральна ланка в системі організацій з регулювання світової торгівлі, в якій концентрується розв'язання більшості проблем, що виникають у міжнародній торгівлі.

СОТ – законодавча і інституціональна основа міжнародної торговельної системи, механізм багатостороннього узгодження і врегулювання політики країн-членів у сфері торгівлі товарами та послугами, врегулювання торговельних спірних питань і розробки стандартної зовнішньоторговельної документації.

ГАТТ – запроваджувала правила, базові принципи торговельних відносин між державами і правові норми, якими мали керуватися держави-учасниці у торговельних відносинах.

Конференція ООН з торгівлі і розвитку – ЮНКТАД – головний орган Генеральної Асамблеї з питань міжнародного економічного співробітництва.

Комісія ООН з права міжнародної торгівлі – ЮНСІТРАЛ – створена для підвищення впливу ООН на процес зменшення і ліквідації правових перешкод, що заважають розвиткові міжнародної торгівлі.

Міжнародний торговельний центр – МТЦ – спільний орган ГАТТ/СОТ та ООН, який допомагає країнам, що розвиваються, вирішувати питання розширення експорту, надає інформацію і консультації з питань ринків і методів збуту експортної продукції, допомагає у створенні експортних служб і підготовці відповідних кадрів.

Міжнародна торговельна палата – МТП – найбільша і найвпливовіша серед змішаних торговельно-промислових палат, яка об'єднує ділові кола у світовому масштабі, являючи собою найбільшу міжнародну організацію приватного підприємництва.

Всесвітня митна організація (ВМО) створена як наступниця Ради митного співробітництва (РМС), з метою гармонізації й уніфікації митних систем, поліпшення техніки митної справи і митного законодавства.

Бюро міжнародних виставок (БМВ) створено для нагляду за виконанням Паризької конвенції 1928 р. стосовно впорядкування проведення міжнародних торговельно-промислових виставок.

Спілка міжнародних ярмарків (СМЯ) – об'єднання постійних ярмаркових комітетів або установ, які скликають і організують міжнародні ярмарки.

Завдання. Скласти перелік глобально-універсальних торговельних організацій, відомих вам з різних джерел, заповнивши наступну таблицю.

Таблиця – Глобально-універсальні торговельні організації

Назва	Рік утворення	Країни-члени	Цілі та напрями діяльності, організаційна структура
.....	.....	.....	.....

Джерела: [1-7, 9, 15, 16].

Тема 8 Міжнародні валютно-кредитні організації

Семінарське заняття 9

Навчальна мета заняття: сформувати систему знань про особливості діяльності міжнародних валютно-кредитних організацій.

Навчальні завдання:

- отримати уявлення про систему міжнародних організацій, створених у валютно-кредитній сфері;
- розглянути механізм функціонування та роль глобальних валютно-кредитних організацій у системі МЕВ;
- вивчити діяльність Міжнародного валютного фонду;
- схарактеризувати функціонування організацій групи Світового банку;
- ознайомитися з діяльністю регіональних банків розвитку;
- з'ясувати специфічну роль Банку міжнародних розрахунків у системі міжнародних фінансових організацій;
- визначити роль організацій з регулювання зовнішньої заборгованості в системі міжнародних відносин.

Плани семінарського заняття / питання для обговорення:

1. Система міжнародних організацій у валютно-кредитній сфері.
2. Діяльність Міжнародного валютного фонду як глобальної валютно-кредитної організації.
3. Загальна характеристика організацій групи Світового банку.
4. Організації з регулювання міжнародних розрахунків та зовнішньої заборгованості.

Ключові поняття

Бреттон-Вудські інститути – це Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк, які є провідними міжнародними валютно-фінансовими установами, найважливішою ланкою сучасної інституціональної структури міжнародних валютних відносин.

Міжнародний валютний фонд – міжнародна валютно-кредитна організація, метою якої є сприяння розвитку міжнародної торгівлі і валютного співробітництва встановленням норм регулювання валютних курсів і контролю за їх додержанням, вдосконалення багатосторонньої системи платежів, надання державам-членам коштів у іноземній валюті для вирівнювання платіжних балансів.

Світовий банк – багатостороння кредитна організація, яка складається з п'яти тісно пов'язаних між собою установ, що входять у систему ООН, загальною метою яких є надання фінансової допомоги країнам, що розвиваються, і країнам з перехідною економікою за рахунок розвинутих країн.

Групу Світового банку складають: Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародна асоціація розвитку (МАР), Міжнародна фінансова корпорація (МФК), Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАТІ), Міжнародний центр розв'язання інвестиційних спорів (МЦЗІС).

Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) – міждержавний інвестиційний інститут, створений з метою сприяння країнам-учасникам у розвитку їх економіки наданням довгострокових позик та кредитів, гарантуванням приватних інвестицій.

Регіональні банки розвитку – регіональні банківські установи, які через надання насамперед довгострокових кредитів на фінансування інвестиційної діяльності приватних фірм і міжнародних проектів впливають на систему міжнародних валютно-фінансових відносин і процеси міжнародної торгівлі.

Фінансові ресурси МВФ утворюються з членських внесків країн-членів у вигляді квот по підписці – головного джерела фінансування і *запозичень*, що періодично використовуються як доповнення до ресурсів МВФ, утворених квотами держав-членів.

Організаційна структура МВФ складається з системи органів, кожний з яких має власні правила формування і компетенцію та застосовує визначені методи і процедури прийняття рішень.

Інспектування, за визначенням МВФ, – це нагляд за міною політикою, що здійснюється членами організації, пов'язаний з переходом від паритетної до сучасної, відкритої системи обміну валют.

Консультування зі своїми членами дозволяє МВФ отримати інформацію про те, наскільки відповідально і відкрито діє країна, встановлюючи умови, на яких уряди та приватні особи інших країн купують і продають її валюту, а також інформацію про загальний економічний стан країни.

Фінансування МВФ розрізняється в основному типом проблем платіжного балансу, для ліквідації яких вони призначені, ступенем розгорнутості програми стабілізації в країні та умовами надання кредитів.

Міжнародна асоціація розвитку (МАР) – філія МБРР, яка надає фінансову підтримку найменш розвинутим країнам на більш «ліберальних» засадах, ніж МБРР.

Міжнародна фінансова корпорація (МФК) – філія МБРР, яка сприяє економічному зростанню країн, що розвиваються, через заохочення приватного бізнесу у виробничій сфері.

Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАГІ) – як організація групи Світового банку, юридично і фінансово незалежна від МБРР.

Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів (МЦУІС) – стимулює приватні інвестиції через урегулювання конфліктів між іноземними інвесторами та місцевими урядами.

Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) – фінансовий інститут Європейського співтовариства.

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) створений для фінансування економічних реформ у країнах Східної Європи з метою їх переходу до ринкової економіки.

Чорноморський банк торгівлі і розвитку (ЧБТР) – надає підтримку процесу переходу країн-членів до ринкової економіки, фінансування та просування регіональних проєктів, надання банківських послуг підприємствам як громадського, так і приватного секторів, кредитування зовнішньоторговельної діяльності країн-учасниць ЧЕС.

Паризький клуб – неформальна організація урядів країн-кредиторів, що займається спостереженням за державною заборгованістю і проведенням із країнами-боржниками багатобічних переговорів із проблем реструктуризації державних боргів.

Лондонський клуб – консультативний комітет найбільших приватних банків-кредиторів, що засідає в зв'язку з їхніми переговорами з урядами країн-боржників з питань реструктуризації їхньої приватної заборгованості, що звичайно ведуться одним з банків від імені і з доручення інших банків, що беруть участь у консультативній раді.

Джерела: [1-7, 15, 16].

Тема 9

НАТО – міжнародна організація у сфері безпеки

Семінарське заняття 10

Навчальна мета заняття: сформувати систему знань про особливості діяльності НАТО.

Навчальні завдання:

- схарактеризувати передумови створення НАТО: цілі та завдання;
- ознайомитися з організаційною структурою організації;
- з'ясувати основні напрями співпраці України з НАТО.

Плани семінарського заняття / питання для обговорення:

1. Передумови створення НАТО: цілі та завдання.

2. Організаційна структура НАТО.
3. Основні напрями співпраці України з НАТО.

Ключові поняття

НАТО було створено як спілку Незалежних Держав, об'єднаних спільною зацікавленістю у збереженні миру та захисті своєї свободи на засадах політичної солідарності, забезпечення адекватної оборони з метою утримання й у випадку необхідності, відведення будь-якої форми розв'язання проти них агресії. Організація Північноатлантичного договору є міжурядовою організацією, у межах якої країни-члени зберігають повний суверенітет і незалежність.

10 грудня 1948 року представники держав-учасниць Брюссельського договору США і Канади розпочали у Вашингтоні переговори про укладання Північноатлантичного договору. Результатом переговорів стало підписання 4 квітня 1949 року Вашингтонського договору, що започаткував спільну систему безпеки, на основі партнерства цих країн.

Північноатлантичний договір – основний документ Організації, який відповідає вимогам Статуту Організації Об'єднаних Націй та є легітимним міжнародним договором.

Штаб-квартира НАТО розташовується в Брюсселі і є політичним штабом НАТО.

Структурна побудова організації включає головні органи та допоміжні комітети. До основних органів належать: Північноатлантична рада (НАС), Комітет оборонного планування (DPC), Група ядерного планування (NPG), Генеральний секретар.

Джерела: [1-8, 12, 16].

Тема 10

Міжнародні організації з регулювання в соціальній сфері

Семінарське заняття 11

Навчальна мета заняття: сформувати систему знань про міжнародні організації з регулювання в соціальній сфері.

Навчальні завдання:

- визначити роль організацій з регулювання в соціальній сфері у міжнародних відносинах; основні цілі, функції та напрями діяльності цих організацій;
- ознайомитися з Міжнародною організацією праці – МОП;
- визначити особливості діяльності Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки й культури – ЮНЕСКО;
- схарактеризувати діяльність Світової туристичної організації – СТО.

Плани семінарського заняття / питання для обговорення:

1. Міжнародна організація праці – МОП.
2. Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки й культури – ЮНЕСКО.
3. Світова туристична організація – СТО.

Ключові поняття

Міжнародна організація праці – МОП (International Labor Organization – ILO) була утворена в 1919 р. як автономна організація в складі Ліги Націй; з 1946 р. стала спеціалізованим закладом ООН.

Головна мета МОП – сприяння встановленню соціальної справедливості в сфері праці, захист інтересів трудящих на основі соціального партнерства, поліпшення умов праці.

Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки й культури – ЮНЕСКО (United National Educational, Scientific and Cultural Organization – UNESCO) заснована в 1946 році. Головна мета ЮНЕСКО – сприяння зміцненню миру й безпеки через розвиток міжнародного співробітництва в галузі освіти, науки й культури.

Основні сфери діяльності ЮНЕСКО: виховання; наука; культура; комунікації; соціальні науки й розвиток; мир і права людини.

Світова туристська організація – СТО (World Tourism Organization – WTO) заснована в 1975 р.; вона стала спадкоємницею утворених ще в 1925 р. «Офіційних організацій з пропаганди туризму».

Головна мета СТО – розвиток міжнародного туризму як засобу, що сприяє економічному розвитку, зміцненню миру й порозумінню між народами.

Джерела: [1-8, 11, 15].

Тема 11

Регіональні інтеграційні угруповання

Семінарське заняття 12

Навчальна мета заняття: сформувати систему знань про діяльність регіональних інтеграційних угруповань.

Навчальні завдання: розглянути історію створення, мету, склад, напрями діяльності, механізм функціонування та організаційну структуру основних міждержавних організацій за регіонами світу: Європа, Азія, Америка, Африка.

Плани семінарського заняття / питання для обговорення:

1. Механізм функціонування та діяльність міждержавних організацій у Європейському регіоні.
2. Міждержавні організації в Азійсько-тихоокеанському регіоні та Арабському світі.

3. Міждержавні організації в Африканському та Американському регіонах.

Ключові поняття

Європейський Союз (European Union – EU) – створено на основі Договору, підписаного в 1992 р. в м. Маастрихт (Нідерланди) керівниками держав і урядів 12 держав-членів Європейського співтовариства, який набрав чинності 1 листопада 1993 року.

Умови прийняття країн Центральної та Східної Європи до ЄС були сформульовані Європейським Союзом у Копенгагені у червні 1993 р. і отримали назву «копенгагенські критерії», серед яких виділяють політичні, юридичні та економічні.

У межах ЄС статус країн-асоційованих членів отримують країни, які уклали із ЄС угоди асоціації.

Основними «інституціями» Європейського Союзу є Європейська Рада, що встановлює цілі спільних політик; Європейська Комісія, яка вносить пропозиції щодо рішень, які слід ухвалити; Економічно-соціальний комітет та Комітет регіонів, котрі дають свої висновки щодо зазначених рішень; Європейський Парламент та Рада міністрів, що затверджують рішення; Суд та Рахункова палата, які контролюють законність цих рішень.

Європейський економічний простір (ЄЕП) створений у травні 1992 р. в результаті дворічних переговорів між ЄАВТ та ЄС, які підписали відповідну Угоду. Угода про ЄЕП набрала чинності в 1994 році.

Центральноєвропейська ініціатива (ЦЕІ) започаткована у Будапешті в листопаді 1989 р. представниками чотирьох держав для налагодження співробітництва у політичній і соціально-економічній сфері, зміцнення стабільності в регіоні, особливо західної частини Східної Європи.

Рада держав Балтійського моря – РДБМ (Council of Baltic Sea States – CBSS) створена у 1992 р. за ініціативою Німеччини і Данії як координуючий орган країн Балтійського регіону.

Євразійський економічний союз (ЄАЕС) – організація, створена 01.01.2015 р. на базі Євразійського економічного співтовариства.

ГУАМ створена за ініціативою України в 1997 р. у Страсбурзі спочатку як неформальне об'єднання держав, до якого увійшли Грузія, Україна, Азербайджан та Молдова.

Асоціація держав Південно-Східної Азії – АСЕАН (Association of South East Asian Nations – ASEAN) – була створена п'ятьма державами у 1967 р., які підписали Бангкокську декларацію.

Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво – АТЕС (Asian-Pacific Economic Cooperation – АПЕС) – створене в 1989 р. з метою підтримання зростання і розвитку країн-учасниць.

Ліга арабських держав, або Арабська ліга – ЛАД (League Arab States – LAS) була утворена в 1945 р. сімома арабськими державами з метою поглиблення зв'язків між державами-членами в різних сферах.

Північноамериканська зона вільної торгівлі – НАФТА (North-American Free Trade Area – NAFTA) – почала свою діяльність 1 січня 1994 року, коли набрала чинності Угода між Канадою, США та Мексикою, підписана ще в 1992 році.

Південний спільний ринок – МЕРКОСУР (Southern Common Market) – створений у 1991 р. Аргентиною, Бразилією, Парагваєм та Уругваєм на основі Асунсьйонського договору з метою створення зони вільної торгівлі і митного союзу.

Латиноамериканська асоціація інтеграції – ЛААІ (Latin American Integration Association – LAIA) – створена в 1980 р. одинадцятьма латиноамериканськими країнами на основі Договору Монтевідео, який набрав чинності в 1982 році.

Митний та економічний союз Центральної Африки – МЕСЦА (Central African Customs and Economic Union – CACEU) – створений у 1966 р. шістьма африканськими державами на основі Бразавільського договору, з метою поетапного створення і розвитку спільного ринку Центральної Африки.

Спільний ринок Східної і Південної Африки – СРСПА (Common Market for Eastern and Southern Africa – COMESA) – утворений в 1994 р. як правонаступник Преференційної зони торгівлі держав Східної і Південної Африки на основі відповідного Договору з метою забезпечення стійкого зростання і розвитку.

Завдання. Скласти характеристику міждержавних організацій за регіонами світу, заповнюючи наведену таблицю.

Таблиця – Міждержавні організації за регіонами світу

Назва організації	Рік створення	Установчі документи	Крайні-члени	Цілі створення	Напрями діяльності	Основні органи	Метод прийняття рішень в органах
1	2	3	4	5	6	7	8
Європейський регіон							
ОЕСР							
ЄС							
ЄАВТ							
СЄП							
ЦЄІ							
РДБМ							
СНД							
ОЧЕС							

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6	7	8
Азійсько-Тихоокеанський регіон							
АСЕАН							
АТЕС							
Американський регіон							
НАФТА							
ЛАІ							
КАРІКОМ							
МЕРКОСУР							
Арабський світ							
ЛАД							
РАЕС							
Африканський регіон							
МЕСЦА							
СРСПА							
ЕКОВАС							
САДК							

Джерела: [1-8, 14, 15].

Тема 12 Участь України в міжнародних організаціях

Семінарське заняття 13

Навчальна мета заняття: сформувати систему знань про особливості участі України в міжнародних організаціях.

Навчальні завдання:

- вивчити особливості співробітництва України та Організації Об'єднаних Націй в історичному і сучасному аспектах;
- ознайомитись зі співробітництвом України з міжнародними організаціями з регулювання міжнародної торгівлі;
- дослідити основні напрями співробітництва України з міжнародними валютно-фінансовими і кредитними організаціями;
- визначити головні напрями співробітництва України з основними регіональними міждержавними організаціями.

Плани семінарського заняття / питання для обговорення:

1. Співпраця України з міжнародними організаціями глобального типу: України та ООН.
2. Україна і міжнародні організації з регулювання світової торгівлі.
3. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями.
4. Пріоритетні напрями взаємодії України з міжнародними регіональними організаціями.

Ключові поняття

Головною метою участі України в діяльності міжнародних організацій глобального типу є створення сприятливих умов для розвитку національної економіки, набуття досвіду міжнародного співробітництва та прискорення процесу інтеграції України у світо-господарський комплекс.

Україна є членом переважної більшості міжнародних організацій глобального типу. Насамперед це ООН та організації її системи.

Серед авторитетних глобальних організацій, до яких Україна ще не увійшла, – ОЕСР, ФАО, МФСР.

Сучасними пріоритетними сферами діяльності ООН для України є:

- розробка ефективних підходів до зміцнення міжнародної та регіональної безпеки; залучення ООН до процесу припинення воєнних дій, роззброєння, зокрема ядерного, зниження військового протистояння у різних регіонах світу, проведення конструктивного діалогу з проблем конверсії, участь у формуванні нових і зміцненні існуючих регіональних структур безпеки, налагодження співробітництва з ними;

- залучення досвіду ООН для розв'язання військового протистояння, соціально-економічних проблем, експертної допомоги в інтересах державного будівництва України, сприяння переходу до ринкової економіки;

- використання унікальних можливостей ООН для ведення діалогу з представниками інших держав.

Джерела: [1-8, 15].

4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1

Міжнародні організації в системі міжнародних відносин

Підготовка до семінарського заняття 1.

Проаналізувати причини виникнення та місце міжнародних організацій в системі регулювання міжнародних відносин. Підготуватись до дискусії з використанням кейс-технологій: «Становлення нового світового порядку».

Контрольні питання теми:

1. Дайте загальну характеристику основним стадіям виникнення та розвитку міжнародних організацій.

2. Назвіть критерії, за якими можна визначити історичні тенденції зміни сутності міжнародних організацій.

3. Визначте риси сучасного етапу розвитку міжнародних організацій.

4. Поясніть термін «міжнародний інститут» у контексті міжнародної організації.

5. Дайте визначення міжнародної організації з урахуванням звуженого і розширеного підходів.

6. Назвіть причини, цілі і завдання створення міжнародних організацій.

7. Назвіть критерії типізації, відповідні типи і наведіть приклади міжнародних організацій.

Питання для самостійного вивчення:

1. Які, на ваш погляд, перспективи розвитку інституціональної координації і чому?

2. Обґрунтуйте динаміку створення міжнародних організацій та зробіть прогноз щодо їх кількості.

3. Обміркуйте, чому найменша кількість міждержавних організацій створена в Азії, Африці та Латинській Америці.

Теми доповідей:

1. Основні етапи формування й розвитку міжнародних організацій.

2. Інституційні передумови виникнення сучасних міжнародних організацій.

3. Від Ганзи до СОТ: формування європейського та глобального ринку як чинник виникнення й посилення впливу міжнародних організацій.

4. Міжнародні інститути Стародавньої Греції.

5. Роль міжнародних організацій у системі регулювання міжнародних відносин.

6. Завдання і функції сучасних міжнародних організацій.

7. Види міжнародних організацій.

Джерела: [1-7, 14-15].

Тема 2

Механізм функціонування міжнародних організацій

Підготовка до семінарських занять 2, 3.

Проаналізувати правові норми, пов'язані з діяльністю міжнародних організацій, основні етапи процедури прийняття рішень, що застосовуються у практиці діяльності міжнародних організацій, особливості діяльності постійних представництв та постійних представників держав при міжнародних організаціях. Підготуватись до обговорення проблемних питань теми.

Контрольні питання теми:

1. Визначте питання регулювання внутрішнього та зовнішнього права.
2. Які питання регулюються конституційним правом міжнародних організацій?
3. Які питання регулюються адміністративним правом міжнародних організацій?
4. Які типи міжнародних організацій можна виділити залежно від розподілу повноважень між організаціями та їх членами та які характерні риси міжнародних організацій цих типів?
5. Назвіть критерії класифікації та відповідні види рішень міжнародних організацій.
6. Які основні етапи процесу прийняття рішень у міжнародних організаціях і в чому їх суть?
7. В чому суть мажоритарного методу прийняття рішень?
8. Дайте визначення термінам «консенсус» і «консенсусний» метод прийняття рішень.
9. Розкрийте суть методу зважених голосів. Наведіть приклади його застосування.
10. Схарактеризуйте технічні прийоми прийняття рішень у міжнародних організаціях.
11. Які міжнародні документи регламентують діяльність постійних представників і постійних представництв при міжнародних організаціях?
12. З яких елементів складається поняття «статус міжнародного службовця»?
13. Розкрийте суть процедури заснування постійного представництва при міжнародній організації.
14. Назвіть основні напрями роботи постійного представництва.
15. Визначте права, які має місія спостерігача при міжнародній організації.

Питання для самостійного вивчення:

1. Чому виникла потреба у створенні спеціальної гілки міжнародного права – права міжнародних організацій?
2. Чим пояснюється зростаючий вплив міжнародних організацій на розвиток світової економіки з урахуванням тієї обставини, що за юридичною силою більшість рішень міжнародних організацій необов'язкові?
3. Як може вплинути на процес прийняття рішення вибір методу і технічного прийому прийняття рішення?

4. Який з двох базових принципів відбору міжнародних службовців (наявність відповідних особистих рис чи географічний розподіл посад) стане пріоритетним у майбутньому?

5. Порівняйте діяльність дипломатичного представництва держави (посольства) і постійного представництва держави при міжнародній організації.

Теми доповідей:

1. Правові норми функціонування міжнародних організацій.
2. Принципи і функції міжнародних організацій.
3. Основи права міжнародних організацій.
4. Принципи перерозподілу повноважень між організаціями та їх членами.
5. Методи і правові форми прийняття рішень у міжнародних організаціях.
6. Процедури і технічні прийоми прийняття рішень у міжнародних організаціях.
7. Роль і правовий статус міжнародних службовців у міжнародних організаціях.
8. Інститут постійних представництв країн при міжнародних організаціях.
9. Роль міжнародних організацій у системі регулювання міжнародних економічних відносин.
10. Основні етапи формування й розвитку міжнародних організацій.
11. Міжнародні організації: класифікація та правовий статус.

Джерела: [1-7, 10, 15, 16].

Тема 3

Міждержавні організації загальної компетенції

Підготовка до семінарського заняття 4.

Проаналізувати діяльності міждержавних організацій загальної компетенції. Підготуватись до обговорення проблемних питань теми.

Контрольні питання теми:

1. Якими рисами характеризуються економічні організації загальної компетенції?
2. За якими принципами утворюється склад членів ОЕСР?
3. В чому полягає мета ОЕСР?
4. Схарактеризуйте організаційно-функціональну структуру ОЕСР.
5. У чому полягають особливості регулюючих функцій консультативних груп держав?

6. Яку роль у регулюванні міжнародних економічних відносин відіграє Г-7?

Питання для самостійного вивчення:

1. З якою метою формуються групи держав і чим вони відрізняються від діяльності міжнародних організацій?

2. Особливості взаємовідносин ЄС та ОЕСР?

3. Рада Європи: особливості створення, функціонування, проблеми реформування.

Теми доповідей:

1. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР): мета, функції, організаційна структура.

2. Роль ОЕСР у сучасному світі.

3. Причини та передумови виникнення Г-7.

4. Значення та роль країн-учасниць у Г-7.

5. Порівняльна характеристика консультативних груп держав.

6. Рада Європи: мета, функції, організаційна структура, діяльність.

7. Особливості сучасних відносин Україна-ОЕСР.

Джерела: [1-7, 15].

Тема 4

Організація Об'єднаних Націй (ООН) та міжнародне співробітництво

Підготовка до семінарського заняття 5.

Дослідити історію створення, цілі та принципи діяльності ООН.

Підготуватись до круглого столу «Підтримка ООН цілей сталого розвитку», командної рольової гри «Модель ООН», обговорення проблемних питань теми.

Контрольні питання теми:

1. Опишіть хронологію створення ООН

2. З якою метою була утворена Організація Об'єднаних Націй?

3. До якого типу організацій належить ООН?

4. Хто може бути членом ООН? Як визначаються розміри внесків учасників? Наведіть приклади. Як формується і використовується бюджет ООН?

5. Схарактеризуйте склад і напрями діяльності головних органів ООН.

6. Які мови застосовуються в ООН як офіційні і які – як робочі?

7. Які цілі діяльності має ООН?

8. Як узгоджуються цілі та сфери діяльності ООН?

9. В чому полягають принципи діяльності ООН?

10. Назвіть головні органи ООН.
11. В чому полягають функції ЕКОСОП?
12. Перерахуйте спеціалізовані заклади ООН.
13. Які допоміжні органи входять до структури ООН?
14. Назвіть і схарактеризуйте організації, що належать до групи спеціалізованих установ ООН. У чому полягають особливості їх статусу та діяльності?

Питання для самостійного вивчення:

1. Як ви оцінюєте місце і роль ООН у системі міжнародного економічного співробітництва?
2. Які особливості діяльності регіональних економічних комісій? Чому? Наведіть приклади.
3. Існує кілька проектів реформування системи ООН. З чим, на ваш погляд, це пов'язано? Як ви уявляєте найефективнішу модель ООН?

Теми доповідей:

1. Історія створення, цілі та принципи діяльності ООН. Членство в ООН.
2. Регулярний бюджет ООН, фінансовий стан організації.
3. Організаційна структура ООН: загальна характеристика.
4. Головні органи ООН, принципи їх функціонування, повноваження та компетенція.
5. Регіональні комісії ООН, їх призначення та напрями діяльності.
6. Програми і робочі органи ООН.
7. Спеціалізовані та автономні установи ООН.
8. Створення, напрями діяльності та причини розпаду Ліги націй.
9. Сучасна роль ООН у системі міжнародних економічних відносин.
10. Сучасні проблеми діяльності ООН та проекти її реформування.
11. Сучасна діяльність ООН в економічній сфері.
12. Сучасні форми діяльності Європейської економічної комісії ООН.
13. Міжнародний суд ООН: роль у сучасному світі. Україна проти Росії в суді ООН.
14. Миротворча діяльність ООН.
15. Санкційний механізм Ради Безпеки ООН.

Джерела: [1-7, 13, 14, 15].

Тема 5

Міжнародні неурядові організації в сучасному світі

Підготовка до семінарського заняття 6.

Дослідити особливості діяльності основних міжнародних неурядових організацій. Підготуватись до обговорення проблемних питань теми.

Контрольні питання теми:

1. Дайте визначення міжнародним неурядовим організаціям.
2. Який правовий статус мають неурядові організації?
3. Надайте загальну характеристику існуючому механізму співробітництва між неурядовими та міждержавними організаціями.
4. Назвіть види міжнародних неурядових організацій і визначте найвпливовіші з них на сьогодні.
5. Наведіть приклади організаційних структур відомих вам міжнародних неурядових організацій.
6. Які форми діяльності притаманні сучасним неурядовим економічним організаціям? Наведіть приклади.
7. Сформулюйте обов'язки Європейського ділового конгресу та відмінність від інших міжнародних суспільних неурядових структур.
8. Визначте основні форми діяльності Міжнародного кооперативного альянсу.
9. Хто може бути членом Європейського товариства з вивчення громадської думки та маркетингових досліджень?
10. Схарактеризуйте діяльність Римського клубу за напрямками.
11. Коли з'явилися перші міжнародні неурядові організації?
12. Що являють собою міжнародні об'єднання підприємців?

Питання для самостійного вивчення:

1. Які перспективи розвитку міжнародних неурядових організацій у міжнародній сфері?
2. За якими напрямками удосконалюватиметься механізм співробітництва між неурядовими та міждержавними організаціями?

Теми доповідей:

1. Сутність, правовий статус та організаційні структури міжнародних неурядових організацій.
2. Характеристика механізму співробітництва між неурядовими та міждержавними організаціями.
3. Особливості діяльності Міжнародного Червоного Хреста.
4. Особливості діяльності Міжпарламентського Союзу.
5. Особливості діяльності Римського клубу (Rome Club).
6. Особливості діяльності Лондонського клубу (London Club).
7. Особливості діяльності Трьохсторонньої комісії.

8. Діяльність Європейського ділового конгресу (ЄДК).
9. Діяльність Тихоокеанської економічної ради – ТЕР (Pacific Basin Economic Council – ПБЕС).
10. Особливості діяльності Ради тихоокеанського економічного співробітництва – РТЕС (Pacific Economic Cooperation Council – РЕСС).
11. Міжнародні торговельні та торговельно-промислові палати.
Джерела: [1-7, 10, 15].

Тема 6

Міждержавні організації з регулювання відносин у виробничій сфері

Підготовка до семінарського заняття 7.

Дослідити особливості функціонування організацій з регулювання різних галузей світового господарства. Підготуватись до ділової гри «Групи організацій галузевого регулювання», обговорення проблемних питань теми.

Контрольні питання теми:

1. Які групи організацій відносяться до галузевого регулювання?
2. Які цілі ставить перед собою ЮНІДО?
3. У чому полягають пріоритети в діяльності ЮНІДО?
4. Які організації регулюють розвиток енергетичної сфери?
5. У чому полягає головна мета МАГАТЕ?
6. У чому полягає різниця між МЕА і АЯЕ?
7. Які організації сприяють вирішенню глобальної продовольчої проблеми?
8. Які важливі функції виконує ФАО?
9. До якої групи країн спрямована Світова продовольча програма?
10. На які категорії розподіляються члени Міжнародного фонду сільськогосподарського розвитку?
11. Які чинники зумовили утворення міжнародних організацій у сфері транспорту й зв'язку?

Питання для самостійного вивчення:

1. Назвіть джерела фінансових витрат ЮНІДО на цілі розвитку.
2. Як сформована система гарантій МАГАТЕ?
3. Які основні напрями охоплюють проекти Міжнародного фонду сільськогосподарського розвитку?
4. Основні напрями діяльності Європейської конференції міністрів транспорту.

Теми доповідей:

1. Організація з промислового розвитку: мета, принципи, функції.
2. Діяльність Міжнародної агенції з атомної енергії на сучасному етапі.
3. Діяльність міжнародної організації ПРООН.
4. Цілі та пріоритети діяльності ЮНІДО.
5. Особливості взаємодії та різниця між МЕА і АЯЕ.
6. Особливості діяльності Європейської організації ядерних досліджень (ЦЕРН).
7. Особливості співпраці МАГАТЕ та України.
8. Діяльність ОПЕК.
9. Продовольча й сільськогосподарська організація: історія та цілі функціонування.
10. Сучасні проекти організації ООН у сфері транспорту і зв'язку.
11. Питання безпеки мореплавства та запобігання забрудненню моря в діяльності Міжнародної морської організації.
12. Спеціальні програми Продовольчої й сільськогосподарської організації.
13. Співробітництво ФАО з Україною.
14. Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку.
15. Світова продовольча програма.
16. Міжнародна організація цивільної авіації.
17. Європейська конференція міністрів транспорту.
18. Світовий поштовий союз.

Джерела: [1-7, 15, 16].

Тема 7

Міжнародні організації з регулювання світової торгівлі

Підготовка до семінарського заняття 8.

Дослідити систему міжнародних організацій, пов'язаних з регулюванням світової торгівлі, проаналізувати особливості членства України в СОТ. Підготуватись до дискусії з використанням кейс-технологій: «Участь України в СОТ: переваги і недоліки», обговорення проблемних питань теми.

Контрольні питання теми:

1. Які інститути створюють систему міжнародних організацій, що здійснюють координацію і багатостороннє регулювання міждержавних торговельно-економічних відносин?

2. Що є об'єктом діяльності регіональних галузевих глобально-універсальних інститутів?
3. Визначте міжнародні організації у сфері торгівлі, що належать до глобально-універсальних.
4. Визначте міжнародні товарні організації, що відіграють важливу роль на окремих світових товарних ринках.
5. Визначте серед регіональних організацій ті, що мають найбільш розвинуту торговельну функцію.
6. Схарактеризуйте особливості історії створення Генеральної асоціації з тарифів і торгівлі (ГАТТ). Визначте принципи, на яких ґрунтуються Генеральна угода і діяльність організації.
7. Схарактеризуйте торговельні раунди ГАТТ.
8. Яка історія створення Світової організації торгівлі (СОТ)?
9. Чим організаційна структура СОТ відрізняється від відповідної структури ГАТТ?
10. Який існує механізм приєднання країн до системи СОТ?
11. На які аспекти сучасної міжнародної торгівлі спрямована діяльність Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД)?
12. Яким чином діяльність ЮНКТАД впливає на міжнародні організації, що займаються питаннями регулювання міжнародної торгівлі? З метою вирішення яких проблем звертаються по допомогу до ЮНКТАД уряди країн, що розвиваються?
13. З якою метою у рамках ЮНКТАД створена «Група 77»?
14. З якою метою створена Комісія ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ)? Визначте напрями діяльності ЮНСІТРАЛ.
15. Міжнародний торговий центр (МТЦ) – це допоміжний чи центральний орган ГАТТ та ООН?
16. Надайте характеристику основним пріоритетним напрямкам діяльності МТЦ.
17. Визначте основну мету створення та завдання, що вирішує Всесвітня митна організація (ВМО) в рамках свого статуту.
18. Схарактеризуйте діяльність Бюро міжнародних виставок (БМВ).
19. Яка мета створення Міжнародної торговельної палати (МТП)? Визначте основні напрями діяльності МТП.
20. Що є завданнями Спілки міжнародних ярмарків (СМЯ) згідно зі статутом?

Питання для самостійного вивчення:

1. Визначте аргументи на користь необхідності створення СОТ.
2. У чому полягає принципова відмінність СОТ від ГАТТ?
3. Які переваги отримала Україна від членства у СОТ? Чому?

4. У чому полягає сучасна роль інших глобально-універсальних організацій та які її досягнення?

5. У чому полягає роль сучасних галузевих організацій в системі регулювання світових товарних ринків?

Теми доповідей:

1. Світова організація торгівлі як міжнародний регулятор світової торгівлі.

2. ГАТТ/СОТ: історичні умови утворення й розвитку, принципи, функції.

3. Комісія ООН з торгівлі та розвитку: мета, принципи, функції.

4. Комісія ООН з права у міжнародної торгівлі: структура та основна діяльність.

5. Організація країн-експортерів нафти: загальні проблеми розвитку всіх країн-членів.

6. Міжнародний торговий центр (МТЦ): цілі та функції, сучасна діяльність.

7. Міжнародна торговельна палата: історія створення, напрями діяльності.

8. Бюро міжнародних виставок та Спілка міжнародних ярмарків: характеристика діяльності.

9. Актуальні питання торгівлі та навколишнього середовища як напрями роботи СОТ.

10. Вплив українсько-російської війни на світову торгівлю.

Джерела: [1-7, 9, 15, 16].

Тема 8

Міжнародні валютно-кредитні організації

Підготовка до семінарського заняття 9.

Дослідити систему міжнародних організацій у валютно-кредитній сфері. Підготуватися до круглого столу «Механізм функціонування та роль глобальних валютно-кредитних організацій у системі МВ», обговорення проблемних питань теми.

Контрольні питання теми:

1. Які зобов'язання бере на себе країна, вступаючи до Міжнародного валютного фонду (МВФ)?

2. Як визначається розмір квоти країни і яким чином він впливає надалі на співробітництво країни з МВФ?

3. З чим пов'язано виникнення такої форми діяльності МВФ, як інспектування?

4. З чого складається дохід МВФ та яка існує структура зборів у Фонді?

5. За допомогою яких механізмів здійснюється безпосереднє фінансування?

6. Які організації входять до складу групи Світового банку?

7. Надайте характеристику видів кредитів, що надає Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР).

8. Визначте основні вимоги до країн, що вступають до МБРР.

9. Які країни можуть отримувати кредити у Міжнародній асоціації розвитку (МАР)? На яких умовах МАР здійснює кредитування?

10. Чи має право МФК надавати технічну допомогу країнам-членам крім заохочення приватних капіталовкладень у виробничу сферу?

11. Визначте функції, що виконує Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАГІ). Яка є основною?

12. З якими ризиками пов'язані гарантії від втрат, що пропонує БАГІ?

13. Схарактеризуйте основні напрями діяльності Міжнародного центру з урегулювання інвестиційних спорів.

14. Визначте спільні цілі фінансування регіональних банків розвитку та Світового банку. Що є джерелом формування ресурсів для діяльності регіональних банків розвитку?

15. Які банки у Європейському регіоні посідають основне місце? В чому полягає суттєва відмінність ЄБРР від інших регіональних банків розвитку?

16. Схарактеризуйте діяльність Європейського інвестиційного банку в Європейському регіоні.

17. Визначте мету створення Чорноморського банку торгівлі і розвитку. Які напрями передбачає стратегія ЧБТР щодо країн-членів?

18. Яким країнам належить провідна роль у Міжнародному банку розрахунків (МБР)? В якій валюті ведеться баланс МБР?

19. Назвіть комітети, за допомогою яких МБР здійснює регулювання міжнародних розрахунків.

20. Визначте умови, на яких реструктуруються Паризьким клубом борги країн, що розвиваються.

21. Які заходи передбачені Лондонським клубом кредиторів щодо реструктуризації боргів?

Питання для самостійного вивчення:

1. Як реалізується функція нагляду за макроекономічною політикою країн з боку МВФ? Наскільки вона ефективна?

2. Чим відрізняються Міжнародний валютний фонд і Світовий банк і що між ними спільного?

3. Як ви оцінюєте ефективність і перспективи співробітництва України з міжнародними валютно-кредитними організаціями?

4. Чи можуть колишні соціалістичні країни Європи, об'єднавшись, впливати на рішення МБРР та заблокувати прийняття небажаних для них політичних чи економічних рішень?

5. Що спільного і яка різниця в стратегіях співробітництва Міжнародного валютного фонду, групи Світового банку, Європейського банку реконструкції та розвитку з Україною?

Теми доповідей:

1. Характеристика видів кредитів, що надає Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР).

2. Умови кредитування МАР.

3. Діяльність Багатостороннього агентства з гарантування інвестицій (БАГІ).

4. Основні напрями діяльності Міжнародного центру з урегулювання інвестиційних спорів.

5. Цілі фінансування регіональних банків розвитку.

6. Банки Європейського регіону.

7. Особливості діяльності Чорноморського банку торгівлі і розвитку.

8. Особливості діяльності Паризького клубу. Умови, на яких реструктуруються Паризьким клубом борги країн, що розвиваються.

9. Особливості діяльності Лондонського клубу. Заходи, передбачені Лондонським клубом кредиторів щодо реструктуризації боргів.

10. Особливості діяльності МФК.

11. Особливості співпраці групи Світового банку з Україною.

12. Особливості співпраці Європейського банку реконструкції та розвитку з Україною.

Джерела: [1-7, 15, 16].

Тема 9

НАТО – міжнародна організація у сфері безпеки

Підготовка до семінарського заняття 10.

Дослідити структуру та специфіку функціонування НАТО, основні напрями співпраці організації з різними країнами, регіонами. Підготуватися до мозкового штурму: «Україна – НАТО: стан, перспективи взаємовідносин, переваги та недоліки членства», обговорення проблемних питань теми.

Контрольні питання теми:

1. Розкрийте сутність партнерських програм співпраці НАТО з країнами світу.

2. Схарактеризуйте цивільну діяльність НАТО.
3. Перелічіть держави з найбільшими внесками у бюджет НАТО.

4. Назвіть місії, що зараз здійснюються під егідою НАТО.
5. Опишіть напрямки співпраці НАТО з Україною.

Питання для самостійного вивчення:

1. Прочитайте Угоду про безпеку між урядом України і Організацією Північноатлантичного договору. Які зобов'язання згідно із Угодою бере на себе уряд України та НАТО? Як підписання даної угоди вплинуло на стан політичної та військової безпеки України у світі?

2. Які з держав світу суттєво збільшили вклади-видатки в НАТО на оборону, чим це зумовлено?

Теми доповідей:

1. Передумови та історія створення НАТО.
2. Програма НАТО «Євро-Атлантичне партнерство».
3. Програма НАТО «Середземноморський діалог».
4. Програма НАТО «Стамбульська ініціатива».
5. Характеристика сучасних військових місій НАТО.
6. Особливості фінансування НАТО.
7. Особливості співпраці НАТО з Україною.
8. Перспективи вступу України до НАТО. План дій.

Джерела: [1-8, 12, 16].

Тема 10

Міжнародні організації з регулювання в соціальній сфері

Підготовка до семінарського заняття 11.

Дослідити роль організацій з регулювання в соціальній сфері у міжнародних відносинах, основні цілі, функції та напрями діяльності цих організацій. Підготуватися до обговорення проблемних питань теми.

Контрольні питання теми:

1. Які функції міжнародних організацій у сфері регулювання соціальних відносин?

2. У чому полягає головна мета МОП?

3. Які стратегічні цілі має МОП?

4. У чому полягає суть конвенцій МОП?

5. Які функції виконує Міжнародна конференція праці?

6. Які цілі ставить перед собою ЮНЕСКО?

7. У чому полягає головна мета Світової туристичної організації?

Питання для самостійного вивчення:

1. У чому полягає принцип тристороннього представництва держави – члена МОП?
2. Які положення передбачені в конвенціях і рекомендаціях МОП відносно мігрантів?
3. Назвіть найважливіші програми ЮНЕСКО.

Теми доповідей:

1. Світова організація інтелектуальної власності: основні цілі, функції та значення.
2. Програма ООН з навколишнього середовища: структура та відомі міжнародні проекти.
3. Загальносвітові кампанії Програми ООН щодо населених пунктів.
4. Дитячий фонд ООН: основні цілі та напрями діяльності.
5. Фонд розвитку ООН для жінок: основні цілі та напрями діяльності.
6. Міжнародна організація праці (МОП).
7. Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки й культури (ЮНЕСКО).
8. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ).
9. Фонд ООН у галузі народонаселення (ЮНФПА).
10. Фонд ООН для допомоги дітям (ЮНІСЕФ).
11. Світова туристська організація (СТО).
12. Конвенції й рекомендації МОП.
13. Стратегічні цілі розвитку МОП.
14. Співробітництво України та МОП.
15. Програма гібридної праці МОП для України.

Джерела: [1-8, 11, 15].

Тема 11

Регіональні інтеграційні угруповання

Підготовка до семінарського заняття 12.

Дослідити механізм функціонування основних міждержавних економічних організацій за регіонами світу: Європа, Азія, Америка, Африка. Підготуватися до міні-конференції «Регіональні міжнародні організації як інституційний механізм міжнародного співробітництва», обговорення проблемних питань теми.

Контрольні питання теми:

1. Надайте загальну характеристику організаційної структури і основних органів Європейського Союзу (ЄС).
2. Визначте напрями стратегії інтеграції України до ЄС.

3. В чому полягають відмінності Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ) від ЄС.

4. У торгівлі між країнами-членами ЄАВТ скасовані всі мита; чи зберігаються зовнішні митні тарифи?

5. Визначте доцільність зв'язків держав світу з ЄАВТ.

6. В чому полягає асиметричний характер НАФТА?

7. Визначте цілі країн, що є учасниками Північноамериканської зони вільної торгівлі?

8. Назвіть характерні риси країн Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН) щодо зовнішньої торгівлі.

9. Визначте цілі організації АСЕАН та напрями її діяльності щодо поглиблення регіональної інтеграції.

10. З якою метою був створений регіональний форум АСЕАН?

11. Визначте мету створення Азійсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС).

12. Назвіть організації Азійсько-Тихоокеанського регіону, з якими працює АТЕС.

13. Визначте основні завдання Латиноамериканської асоціації інтеграції (ЛАІ).

14. Визначте напрями діяльності Митного та економічного союзу Центральної Африки.

15. Надайте організаційну структуру Ліги арабських держав (ЛАД).

16. В чому полягає інтеграційна політика Карибського співтовариства і Карибського спільного ринку (КАРІКОМ)?

17. Яку роль відіграє організація країн – експортерів нафти (ОПЕК) в регулюванні міжнародної торгівлі нафтою?

18. Визначте основну мету створення ОПЕК.

19. Визначте основне призначення Фонду міжнародного розвитку ОПЕК.

20. Визначте цілі, функції і структуру СНД.

21. Визначте сучасні тенденції в розвитку СНД щодо створення субрегіональних угруповань.

22. Визначте особливості співробітництва в Організації Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС) на міжурядовому, міжпарламентському та підприємницькому рівнях.

Питання для самостійного вивчення:

1. Чому уряди розглядають членство в міждержавних організаціях як один із головних засобів здійснення своєї зовнішньої політики?

2. Чим пояснити той факт, що більшість міждержавних економічних організацій мають регіональний і субрегіональний характер?

3. Яка міждержавна економічна організація, на ваш погляд, буде впливовішою – міжнародна чи наднаціональна? Чому? Наведіть приклади.

4. Визначте напрямки трансформації ЄС з міжнародної організації у вигляді економічного та політичного союзу західноєвропейських країн в об'єднання держав з єдиною валютою.

5. Обґрунтуйте, чому ЄАВТ – унікальне явище на Європейському просторі?

Темі доповідей:

1. Європейський Союз: основні цілі й історичні етапи утворення.

2. Європейський Союз: організаційна структура й головні функції.

3. Причини виникнення Європейської асоціації вільної торгівлі.

4. Організація Чорноморського економічного співробітництва: перспективи співробітництва.

5. Співдружність Незалежних Держав: основні проблеми діяльності.

6. Ефективність діяльності ЄврАзЕС.

7. Ефективність діяльності ЄАЕС

8. Ефективність діяльності СНД.

9. Ефективність діяльності СЕП.

10. Особливості діяльності АСЕАН. Суперництво США та Китаю в Азії: наслідки для АСЕАН.

11. Особливості діяльності АТЕС.

12. Особливості діяльності Ліги арабських держав та перспективи.

13. Особливості діяльності Ради арабської економічної єдності.

14. Особливості діяльності Ради співробітництва арабських держав Перської затоки.

15. Особливості розвитку Північноамериканської зони вільної торгівлі.

16. Особливості розвитку МЕРКОСУР.

17. Особливості розвитку Латиноамериканської асоціації інтеграції.

18. Особливості розвитку Організації американських держав.

19. Особливості розвитку Економічного співтовариства країн Західної Африки.

20. Особливості розвитку Спільного ринку Східної і Південної Африки.

Джерела: [1-8, 14, 15].

Тема 12

Участь України в міжнародних організаціях

Підготовка до семінарського заняття 13.

Проаналізувати напрями співробітництва України з міжнародними організаціями. Підготуватися до структурованих дебатів: «Результати членства України в ООН», «Україна на шляху до ЄС: оцінки, думки і сподівання громадян», обговорення проблемних питань теми.

Контрольні питання теми:

1. Визначте напрямки стратегії інтеграції України до ЄС.
2. Який документ складає правову основу співробітництва України та ЄС? У чому полягає його суть?
3. Схарактеризуйте участь України в роботі головних, допоміжних органів ООН та спеціалізованих і автономних організацій ООН.
4. Якою діяльністю займаються органи та установи ООН в Україні?
5. Яку допомогу, крім фінансової, отримує Україна від МВФ?
6. Розкрийте реалії та перспективи співробітництва України з МВФ.
7. Що Вам відомо про діяльність установ Світового банку в Україні?
8. Визначте стратегічні напрями діяльності ЄБРР в Україні.
9. В яких важливих економічних організаціях глобального типу Україна бере участь?
10. В яких важливих міжнародних організаціях Україна участі не бере?
12. На які проекти, що реалізуються в Україні, ідуть кредити Світового банку?
13. Яку роль відіграє ЄБРР серед міжнародних кредиторів України?
14. Які позитивні наслідки має Україна від вступу до Світової організації торгівлі?
15. В яких регіональних інтеграційних угрупованнях Україна бере участь?

16. Які цілі вважає Україна для себе пріоритетними в межах ОЧЕС?

Питання для самостійного вивчення:

1. Наскільки необхідним є сьогодні співробітництво з глобальними міжнародними фінансовими інститутами?

2. Що дає участь у діяльності регіональних організацій України?

Теми доповідей:

1. Програми надання допомоги Україні з боку ЄС.

2. Стратегія інтеграції України до ЄС.

3. Результати участі України в ООН.

4. Проблеми та перспективи діяльності України в системі ГАТТ/СОТ.

5. Напрями економічної співпраці України з МВФ.

6. Програми діяльності МБРР в Україні.

7. Проекти ЄБРР в Україні.

8. Діяльність органів та установ ООН в Україні.

9. Проекти в Україні, що фінансуються за рахунок кредитів Світового банку.

10. Участь України в ОЧЕС.

11. Особливості членства України в Раді держав Балтійського моря.

12. Співробітництво України з міжнародними організаціями в сфері транспорту.

Джерела: [1-8, 15].

5. ПІДСУМКОВИЙ ТЕСТ З ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Наприкінці семестру для самооцінки рівня вивчення навчального матеріалу дисципліни студентам рекомендується самостійно пройти тестування за підсумковим тестом з дисципліни, який наведено далі.

Підсумковий тест з дисципліни для самоконтролю містить 40 тестових запитань. На кожне тестове запитання пропонується 4 варіанти відповідей.

Максимальна кількість балів, які можна отримати за підсумковим тестом з дисципліни для самоконтролю, дорівнює 40 балам (тобто за кожну правильну відповідь нараховується 1 бал).

Рекомендований час для тестування – 40 хвилин.

Підсумковий тест з дисципліни для самоконтролю:

1. До якої групи спеціальних механізмів управління міжнародними організаціями належить діяльність комісії і комітетів ЕКОСОР?

1. Головні
2. Допоміжні
3. Робочі
4. Консультативні

2. Які з органів ООН належать до програм?

1. Генеральна Асамблея ООН, Секретаріат, Міжнародний суд, ЕКОСОР, Рада безпеки, Рада з опіки
2. ПРООН, ЮНЕП, ВПП
3. МОП, ФАО, ЮНЕСКО, ЮНКТАД, МВФ
4. Регіональні та функціональні комісії, постійні комітети, експертні органи

3. За правилами якої з організацій, регулюючих торговельні відносини, здійснюється близько 95% міжнародної торгівлі?

1. ЮНКТАД
2. ОПЕК
3. ГАТТ/СОТ
4. НАФТА

4. З якого року ГАТТ стала функціонувати як ГАТТ/СОТ?

1. 1947
2. 1995
3. 1964
4. 1920

5. Яка із організацій, що регулюють міжнародну торгівлю, входить до системи ООН?

1. ГАТТ/СОТ
2. ЮНКТАД
3. ОПЕК
4. НАФТА

6. В яких з міжнародних організацій, що регулюють міжнародну торгівлю, основні рішення виробляються на переговорах-раундах?

1. ГАТТ/СОТ

2. ЮНКТАД
3. ЮНСІТРАЛ
4. МТЦ/ЮНКТАД/ГАТТ

7. В яких з міжнародних організацій, що регулюють міжнародну торгівлю, в період між сесіями діяльністю керує Рада з торгівлі і розвитку?

1. ГАТТ/СОТ
2. ЮНСІТРАЛ
3. ЮНКТАД
4. МТЦ/ЮНКТАД/ГАТТ

8. Що означає принцип національного режиму в ГАТТ/СОТ?

1. Надання режиму найбільшого сприяння кожній країні
2. Прирівнювання ввезених в країну товарів до національних
3. Надання країнам-членам ГАТТ/СОТ інформації про національне торговельне законодавство
4. Захист внутрішніх ринків лише в формі тарифів на імпорт

9. Що означає принцип відмови від дискримінації в ГАТТ/СОТ?

1. Надання режиму найбільшого сприяння кожній країні
2. Прирівнювання ввезених в країну товарів до національних
3. Надання країнам-членам ГАТТ/СОТ інформації про національне торговельне законодавство
4. Захист внутрішніх ринків лише в формі тарифів на імпорт

10. Що означає принцип протекціонізму в ГАТТ/СОТ?

1. Надання режиму найбільшого сприяння кожній країні
2. Прирівнювання ввезених в країну товарів до національних
3. Надання країнам-членам ГАТТ/СОТ інформації про національне торговельне законодавство
4. Захист внутрішніх ринків лише в формі тарифів на імпорт

11. Визначте чинник, який обумовлює вихід на світовий ринок зовнішньої торгівлі України:

1. Джерело надходження іноземної валюти в Україну
2. Фактор інтеграції України у світове господарство і МЕВ
3. Фактор подолання економічної кризи
4. Невід'ємна частина національної економіки

12. У чому полягає головна проблема розвитку зовнішньої торгівлі України?

1. В експорті сировини
2. В недостатньому експорті товарів та технологій
3. Обидві відповіді правильні
4. Немає правильної відповіді

13. Вкажіть, які юридичні та фінансові утворення об'єднують терміном «Світовий банк»:

1. Міжнародний валютний фонд та Міжнародна асоціація розвитку
2. Міжнародний олімпійський комітет та Міжнародна асоціація розвитку
3. Міжнародний валютний фонд та Міжнародний банк реконструкції та розвитку
4. Міжнародний банк реконструкції та розвитку та Міжнародна асоціація розвитку

14. Вкажіть основну мету проекту «Вдосконалення системи соціальної допомоги в Україні», який фінансується Міжнародним банком реконструкції та розвитку:

1. Збільшення обсягів виплат соціальної допомоги
2. Перехід до надання адресної соціальної допомоги
3. Збільшення черговості виплат соціальної допомоги
4. Пропагування самозайнятості соціально незахищених верств

15. Вкажіть, які країни можуть бути членами Міжнародної асоціації розвитку:

1. Найменш високо розвинуті держави світу, члени ООН
2. Найбільш високо розвинуті держави світу, члени Світової організації торгівлі
3. Які є вже членами Міжнародного банку реконструкції та розвитку
4. Правильна відповідь відсутня

16. Вкажіть, в якому році Україна стала повноправним членом світової організації торгівлі:

1. 1991 р.
2. 1992 р.
3. 2000 р.
4. 2008 р.

17. Вкажіть, за яких умов у міжнародних організаціях застосовується поіменне голосування при прийнятті рішень:

1. Для вирішення термінових, не принципових питань
2. Для вирішення принципових або спірних питань
3. Для вирішення нетермінових і несуттєвих питань

18. Вкажіть країну - постійного члена Ради Безпеки ООН:

1. Франція
2. Індія
3. Німеччина
4. Австрія

19. Вкажіть головну функцію Ради Безпеки ООН:

1. Запобігання збройних конфліктів між країнами
2. Боротьба із захворюваністю населення
3. Вирішення продовольчої проблеми
4. Вирішення екологічної проблеми

20. З означених груп міжнародних організацій назвати ту, в якій перераховані тільки міжнародні організації вузької компетенції:

1. ООН, ОПЕК, ОЕСР
2. ОПЕК, МАГАТЕ, ВПС
3. ООН, ЛАД, МОП
4. ЄС, ООН, МВФ

21. Що є основою створення міжнародних організацій?

1. Статут
2. Суверенітет держав
3. Консенсус
4. Договір

22. З якою міжнародною організацією проводяться сумісно сесії МБРР?

1. МАР
2. МФК
3. БАГІ
4. МВФ

23. До питань, що регулюються нормами «зовнішнього права» міжнародних організацій, не входять:

1. Відносини з іншими міжнародними інститутами
2. Відносини з країною перебування
3. Міжнародне приватне право
4. Угоди з урядом країни перебування

24. Вкажіть ознаки міжнародної неурядової організації:

1. Має відділення як мінімум у десяти державах, створена не на основі міждержавної угоди, отримує кошти більше як із п'яти країн, здійснює діяльність відповідно до Статуту НАТО
2. Має відділення як мінімум у п'яти державах, створена на основі міждержавної угоди, отримує кошти більше як із однієї країни, здійснює діяльність відповідно до Статуту ЄС
3. Має відділення як мінімум у трьох державах, створена не на основі міждержавної угоди, отримує кошти більше як із однієї країни, здійснює діяльність відповідно до Статуту ООН

25. Неурядові організації, на відміну від міждержавних організацій, мають:

1. Широку сферу компетенції
2. Певну спеціалізацію або компетенцію
3. Всі відповіді правильні
4. Немає правильної відповіді

26. Дакарський клуб – це:

1. Організація сприяння розвитку торгівлі й інвестицій засобом відкритих ринків
2. Неофіційний форум для дискусій та спільного пошуку спеціалістами з питань розвитку шляхів вирішення міжнародних економічних проблем, особливо у сфері промислового розвитку африканських країн та їхніх відносин з промислово розвинутими країнами
3. Забезпечення діяльності ефективної тристоронньої системи – бізнесмени, урядовці, дослідники; прогнозування розвитку економічної ситуації в регіоні; здійснення наукових досліджень у сфері бізнесу; розробка і здійснення програм роботи по вирішенню актуальних питань у сфері торгівлі й інвестицій
4. Сприяння економічному співробітництву в регіоні ОБСЄ і економічному розвитку держав-учасниць ОБСЄ, створення оптимальних умов для діалогу між політичними і діловими колами, а також захист прав і законних інтересів своїх членів і надання їм допомоги з метою підвищення ефективності діяльності

27. Головна мета Тихоокеанської економічної ради (ТЕР):

1. Сприяння розвитку торгівлі й інвестицій засобом відкритих ринків

2. Неофіційний форум для дискусій та спільного пошуку спеціалістами з питань розвитку шляхів вирішення міжнародних економічних проблем, особливо у сфері промислового розвитку африканських країн та їхніх відносин з промислово розвинутими країнами

3. Забезпечення діяльності ефективної тристоронньої системи – бізнесмени, урядовці, дослідники; прогнозування розвитку економічної ситуації в регіоні; здійснення наукових досліджень у сфері бізнесу; розробка і здійснення програм роботи з вирішення актуальних питань у сфері торгівлі й інвестицій

4. Сприяння економічному співробітництву в регіоні ОБСЄ і економічному розвитку держав-учасниць ОБСЄ, створення оптимальних умов для діалогу між політичними і діловими колами, а також захист прав і законних інтересів своїх членів і надання їм допомоги з метою підвищення ефективності діяльності

28. Фінансування Північноатлантичного альянсу здійснюється на основі:

1. Внесення коштів країнами згідно з квотою
2. За рахунок США та провідних країн Європи
3. Спільного фінансування
4. Внесків держав-членів та міжнародних організацій

29. «Партнерство заради миру» – це програма:

1. Практичного двостороннього співробітництва між окремими країнами-партнерами та НАТО, завдяки якій ці країни можуть розвивати індивідуальні відносини з НАТО

2. Контролю над кризами, які впливають на безпеку союзників по Альянсу

3. Створення євроатлантичної культури безпеки

4. Зменшення ризику виникнення конфлікту через непорозуміння

30. Який орган управління в Європейському співтоваристві відстоює інтернаціональні інтереси?

1. Рада Міністрів
2. Комісія ЄС
3. Європейський парламент
4. Європейський суд

31. Яке з інтеграційних угруповань країн, що розвиваються створене в Південно-Східній Азії?

1. НАФТА
2. СААРК
3. АСЕАН
4. СНД

32. До якої групи країн належить інтеграційне об'єднання Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ)?

1. Розвинених
2. Що розвиваються
3. З перехідною економікою
4. НІК

33. Визначте міжнародні організації глобального типу:

1. ООН, ОЕСР, МВФ, СОТ, ЮНЕСКО
2. ООН, НАТО, МВФ, СОТ, АТЕС
3. ООН, МВФ, ЮНЕСКО, СОТ, ОАЕ
4. ООН, ОАЄ, СНД, СОТ, МБРР

34. Організація припиняє свою діяльність шляхом узгодженого волевиявлення держав-членів на основі підписання:

1. Резолюції про розпуск
2. Протоколу про розпуск
3. Акту про припинення діяльності
4. Міжнародного договору

35. Організація європейського економічного співробітництва згодом перетворилася на:

1. СОВС
2. ЄАВТ
3. ОЕСР
4. ЄС

36. Європейська організація ядерних досліджень має наступні цілі діяльності:

1. Аналіз положення атомної енергетики в світовій енергетичній системі
2. Економічна безпека експлуатації енергетичних установ
3. Забезпечення оперативної інформації про ринок нафти та інших енергоносіїв
4. Відмова від будь-якої діяльності в цілях ядерних озброєнь

37. Головна мета ЄКМТ:

1. Координація, ефективне використання й безпека авіації в Європі
2. Сприяння співробітництву країн-членів у досягненні безпеки в повітряному просторі
3. Ефективне використання й розвиток загальноєвропейської транспортної мережі міжнародного значення
4. Створення умов безпеки на міжнародних авіалініях, координація дій держав-членів для бездоганного функціонування глобальної системи авіатранспорту

38. Хто керує практичною діяльністю Світового банку і МВФ в міжсесійний період?

1. Директорат
2. Рада керуючих
3. Секретаріат
4. Президент

39. Не входять до складу членів міжнародних неурядових організацій:

1. Приватні особи
2. Президенти
3. Національні організації
4. Національні групи

40. Що таке Римський клуб?

1. Організація, що займається дослідженням глобальних проблем
2. Міжнародна релігійна миротворча організація
3. Конференція глав держав і еліти бізнесу з економічних питань
4. Міжнародне екологічне об'єднання

6. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Причини виникнення і місце міжнародних організацій в системі регулювання міжнародних економічних відносин.
2. Історія виникнення та сутність поняття «міжнародна організація».
3. Типізація сучасних міжнародних організацій.
4. Правові норми і принципи функціонування міжнародних організацій.
5. Організаційно-функціональна структура міжнародних організацій.
6. Методи, процедури та технічні прийоми прийняття рішень у міжнародних організаціях.
7. Роль і правовий статус міжнародних службовців у міжнародних організаціях.
8. Інститут постійних представництв країн при міжнародних організаціях.
9. Історія створення, цілі та принципи діяльності, членство в ООН.
10. Організаційна структура ООН: головні органи, принципи їх функціонування, повноваження та компетенція.
11. Допоміжні органи ООН, їх призначення та напрями діяльності.
12. Міжнародні організації в боротьбі з незаконним бізнесом.
13. Сутність, правовий статус, види та організаційні структури міжнародних неурядових організацій.
14. Особливості діяльності основних міжнародних неурядових організацій.
15. Механізм функціонування та діяльність міждержавних організацій у Європейському регіоні.
16. Міждержавні організації в Азіатсько-тихоокеанському регіоні та Арабському світі.
17. Міждержавні організації в Африканському та Американському регіонах.
18. Співпраця України з міжнародними організаціями глобального типу: України та ООН.
19. Україна і міжнародні організації з регулювання світової торгівлі.
20. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями.
21. Пріоритетні напрями взаємодії України з міжнародними регіональними організаціями.

22. Сутність, види, функції та основні типи органів у структурі міждержавних організацій.
23. Міждержавні економічні організації загальної компетенції.
24. Організації з регулювання в галузі промисловості й енергетики.
25. Організації з регулювання в галузі сільського господарства й продовольства.
26. Організації з регулювання в галузі транспорту й зв'язку.
27. Система міжнародних організацій, пов'язаних з регулюванням світової торгівлі.
28. Світова організація торгівлі (СОТ): цілі, функції, принципи діяльності та організаційна структура.
29. Загальна характеристика основних глобально-універсальних торговельних організацій.
30. Міжнародні галузеві організації та особливості їх діяльності.
31. Система міжнародних організацій у валютно-кредитній сфері.
32. Діяльність Міжнародного валютного фонду як глобальної валютно-кредитної організації.
33. Загальна характеристика організацій групи Світового банку.
34. Організації з регулювання міжнародних розрахунків та зовнішньої заборгованості.
35. Передумови створення організації: цілі та завдання.
36. Організаційна структура установи.
37. Основні напрями співпраці України з НАТО.
38. Міжнародна організація праці – МОП.
39. Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки й культури – ЮНЕСКО.
40. Світова туристська організація – СТО.

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ З ДИСЦИПЛІНИ

Засвоєння тем (поточний контроль) дисципліни здійснюється на семінарських заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

– контроль та оцінювання активності роботи здобувача під час практичних занять (групова дискусія, тренінгові завдання);

- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проєктних завдань в ході індивідуальної / командної роботи здобувачів;
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу;
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати аналітичні та інші завдання;
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати із застосуванням сучасних інформаційних технологій;
- оцінювання вмінь та навичок збирати та оброблювати дані.

На семінарському занятті здобувач може отримати від 1 до 5 балів. При відсутності здобувача вищої освіти на семінарському занятті без поважної причини та особистої презентації виконаних завдань, але за умови розміщення ним виконаних практичних завдань на платформі Moodle в дистанційному курсі «Міжнародні організації», оцінка за завдання виставляється на 1 бал нижча від потенційної. Максимальна сума балів за поточним контролем складає 60 балів.

Підсумковий контроль засвоєння тем дисципліни здійснюється після їх завершення на основі проведення екзамену. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок здобувачів, набутих під час вивчення зазначених тем.

Кожен з білетів містить 3 теоретичні питання. Максимальна кількість балів, яка може бути нарахована за перше та друге теоретичне питання, дорівнює 13 балів, за третє – 14 балів. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин.

У разі настання / подовження дії форс-мажорних обставин здобувачам вищої освіти денної форми навчання надається можливість скласти екзамен у тестовій формі (білет містить 40 тестових завдань, здобувач одержує 1 бал за кожну правильну відповідь) дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Міжнародні організації», режим доступу: <https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=3859>.

Критерії та методи оцінювання

Методи	Критерії оцінювання	Система оцінювання, бали
Робота над аналітичними завданнями	виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній або письмовій відповіді на запитання продемонстрував всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, вмів грамотно інтерпретувати одержані результати; продемонстрував знання фахової літератури, передбачені на рівні творчого використання	4-5
	виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній або письмовій відповіді на запитання продемонстрував повне знання програмного матеріалу, передбачене на рівні аналогічного відтворення, але припустився окремих несуттєвих помилок	2-3
	виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній або письмовій відповіді на запитання продемонстрував окремі знання програмного матеріалу та не досяг цілей аналогічного завдання	1
Робота над проєктними завданнями, командними роботами тощо	виставляється здобувачу вищої освіти, який досяг цілей завдання, виконав ефективно роль ділової гри тощо, продемонстрував здатність застосовувати знання на практиці, обґрунтовувати власну думку	4-5
	виставляється здобувачу вищої освіти, який частково досяг цілей завдання, виконав роль ділової гри тощо, продемонстрував здатність застосовувати знання на практиці, обґрунтовувати власну думку, проте припускався певних помилок	2-3
	виставляється здобувачу вищої освіти, який не досяг цілей завдання, частково виконав роль ділової гри тощо, не зміг застосувати знання на практиці, обґрунтувати власну думку	1
За теоретичне питання екзаменаційного білету	здобувач цілком і всебічно розкрив сутність питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити	11-14
	здобувач розкрив сутність питання, вільно оперує поняттями і термінологією, але спостерігаються деякі упущення при відповідях на питання та неточні обґрунтування	7-10
	здобувач розкрив питання у загальних рисах, розуміє їхню сутність, намагається робити висновки, але слабо орієнтується в джерелах, припускається помилок, матеріал викладає нелогічно	4-6
	здобувач не розкрив питання навіть у загальних рисах, не розуміє його сутності, не орієнтується в джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно	0-3

Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання												Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1						Розділ 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Максимальна кількість набраних балів з дисципліни складає 100 балів.

Оцінювання здійснюється відповідно до шкали ЗВО.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Чернишова Л.О. Дистанційний курс «Міжнародні організації». URL: <https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=3859>.
2. Андросова Т.В., Кот О.В., Козуб В.О. Міжнародні організації: навчальний посібник. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Електрон. дані. Харків: ХДУХТ, 2018. 235 с.
3. Касьянова М.М. Міжнародні організації з захисту прав мігрантів. *Гілея: науковий вісник*. 2015. Вип. 102. С. 432-437.
4. Кучик О.С. Україна в міжнародних організаціях: підручник; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 411 с.
5. Міжнародні організації: навч. посібник / За ред. Козака Ю.Г. Київ: ТОВ «Центр навчальної літератури», 2019. 344 с.
6. Мокій А.І., Яхно Т.П., Бабєць І.Г. Міжнародні організації: навч. посібник. Київ, 2011. 280 с.
7. Стройко Т.В. Міжнародні організації: навч. посібник. Київ: Кондор, 2018. 250 с.
8. Основи зовнішньої політики Європейського Союзу : навчальний посібник / за заг. ред. Новікової Л. В. Вступ (Вінникова Н. А.), розділ I (Солових Є.М., Солових В. П.), розділ II (Анакіна Т. М.),

розділ III (Вінникова Н. А.), розділ IV (Чернишова Л. О.), розділ V (Анакіна Т. М.). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2022. 144 с.

9. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ: монографія / Кер. авт. кол. і наук. ред. Т.М. Циганкова. Вид. 2-ге. Київ: КНЕУ, 2010. 660 с.

10. Грачевська Т. О. Міжнародні неурядові організації та їх внесок у проблему подолання бідності. *Грані*. 2014. № 5. С. 162-166.

11. Діяльність Міжнародної організації праці: навч. посіб. Нац. ун-т цивіл. захисту України. Харків : ХНАДУ, 2015. 184 с.

12. Жекало Г. І. Міжнародні організації у політичних протиріччях та конфліктах сучасної України: концепція досліджень. *Гілея: науковий вісник*. 2014. Вип. 86. С. 330-334.

13. Зубарева А.С. Міжнародно-правовий статус Комітету ООН з прав людини : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". Одеса, 2015. 20 с.

14. Козуб В.О., Гринько П.Л. Міжнародні організації: тестовий тренінг. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Харків: Форт, 2016. 63 с.

15. Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс [навч. посібник] / [за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, Н. С. Логвінової]. К. : Центр учбової літератури, 2011. С. 6–35.

16. Ровенчак І. І., Котик Л. І. Міжнародні політичні, військові та економічні організації : навч.-метод. посібник. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 142 с.

Посилання на інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН). URL: www.aseansec.org

2. Група Світового банку. URL: www.worldbank.org

3. Державний реєстр членства України в міжнародних організаціях. URL: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/io-registe>

4. Конференція ООН з торгівлі і розвитку (ЮНКТАД). URL: www.unctad.org

5. Конференція ООН щодо права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ). URL: www.uncitral.org

6. Міжнародна торговельна палата (МТП). URL: www.iccwbo.org

7. Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР). URL: www.worldbank.org/ibrd

8. Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР). URL: www.oecd.org

9. Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК). URL: www.opec.org

10. Правові аспекти участі України в зоні вільної торгівлі співдружності незалежних держав в контексті членства у світовій організації торгівлі. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_20905

11. Представництво ООН в Україні. URL: <https://ukraine.un.org/uk>

12. Світова організація торгівлі. URL: <https://www.wto.org/>

13. Україна і міжнародний валютний фонд: особливості співпраці. URL: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/355>

14. Україна на шляху до ЄС: оцінки, думки і сподівання громадян. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/ukraina-na-shliakhu-do-yes-otsinky-dumky-i-spodivannia-hromadian>

Електронне навчальне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимі

Чернишова Лариса Олексіївна

МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Методичні рекомендації
до семінарських занять і самостійної роботи
(для здобувачів вищої освіти спеціальності 291
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти)

Коректор *О. В. Анцибора*
Комп'ютерне верстання *В. В. Савінкова*

Підписано до розміщення 19.03.2024. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 3,79. Обсяг 0,786. Мб. Зам. № 30/24.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009
Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна